Hakemli Makale **GSÜHFD**, 2022; 2: 1515-1554

MALVARLIĞINA KARŞI SUÇLARDA HAKSIZ TAHRİK HÜKÜMLERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ(*)

Arş. Gör. **Burak TAŞ**(**)

Öz: Malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik uygulaması hususunda ne doktrinde ne de uygulamada bir birlik bulunmaktadır. Malvarlığına karşı suçlara ilişkin eserler incelendiğinde ise haksız tahrik konusuna yeterli önemin verilmediği görülmektedir. Bu suç tiplerinin tahlilci metotla incelendiği eserlerde ise genellikle gerekçesi yer almaksızın malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabul edilmiştir. Yargıtay uygulamaları incelendiğinde ise genel olarak malvarlığına karşı suçların belirli bir amaç veya saik ile işlendikleri kabulü ile haksız tahrikin bu tarz suçlarla bağdaşmayacağı kabulü üzerinden değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada doktrinde ve uygulamada genel olarak savunulan malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabulü eleştirel biçimde incelenmiştir. Saik/amaç ile haksız tahrik hükümlerinin bağdaşamayacağı görüşünün yalnızca bir varsayım olduğu ve bu suçların niteliği elverdiğince haksız tahrik altında işlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Malvarlığına Karşı Suçlar, Haksız Tahrik, Manevi Unsur, Amaç, Saik.

(*) Makale Gönderim Tarihi: 24.04.2022. Makale Kabul Tarihi: 15.11.2022.

(**) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı (ORCID no: 0000-0001-6481-1580; *burak.tas@asbu.edu.tr*).

APPLICABILITY OF UNJUST PROVOCATION PROVISIONS AT CRIMES AGAINST PROPERTY

Abstract: There is no unity neither in doctrine nor in practice regarding the application of unjust provocation in crimes against property. When the works on crimes against property are examined, it is seen that the issue of unjust provocation is not given sufficient importance. In the works where these crime types are analyzed with the analytical method, it is generally accepted that the provisions of unjust provocation cannot be applied in crimes against property without justification. When the applications of the Court of Cassation are examined, it is seen that the evaluation is made on the assumption that crimes against property are committed with a specific purpose or motive, and that unjust provocation is incompatible with such crimes. In this study, the assumption that unjust provocation provisions cannot be applied in crimes against property, which is generally defended in doctrine and practice, has been critically examined. It has been concluded that the view that the motive/purpose and unjust provocation provisions are incompatible is only an assumption and that these crimes can be committed under unjust provocation as far as their nature allows.

Keywords: Crimes Against Property, Unjust Provocation, Moral Element, Purpose, Motive.

GİRİŞ

Malvarlığına karşı suçlar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun özel hükümlerinin düzenlendiği ikinci kitap, kişilere karşı suçların bulunduğu ikinci kısım ve onuncu bölümde, 141 ile 166. maddeleri arasında yer almaktadır.[1] Bu çalışmanın esasını bu bölümde düzenlenen suçların haksız tahrik kurumu ile bağdaşabilirliği oluşturmaktadır.

Kusurluluğu azaltan bir neden olarak haksız tahrik, TCK'nın *"Ceza Sorumluluğunun Esasları"* başlıklı ikinci kısmının *"Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler"* başlığı altında düzenlenmiştir. TCK m. 29'da düzenlenen haksız tahrik, haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya

[1] Bu bölümde düzenlenen suçlar sırasıyla; hırsızlık (TCK m. 141), yağma (TCK m. 148), mala zarar verme (TCK m. 151), ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme (TCK m. 153), hakkı olmayan yere tecavüz (TCK m. 154), güveni kötüye kullanma (TCK m. 155), bedelsiz senedi kullanma (TCK m. 156), dolandırıcılık (TCK m. 157), kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf (TCK m.160), hileli iflas (TCK m. 161), taksirli iflas (TCK m. 162), karşılıksız yararlanma (TCK m. 163), şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi (TCK m. 164), suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (TCK m. 165), bilgi vermeme (TCK m. 166) olarak sayılabilir.

şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye verilecek cezanın indirilerek verileceğini düzenlemiştir. Bu genel düzenleme esasında haksız tahrik hükümlerinin kural olarak bütün suçlar bakımından uygulanabileceğini göstermektedir.

Malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik uygulaması hususunda doktrinde ve uygulamada bir birlik bulunmamaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde inceleneceği üzere doktrinde malvarlığına karşı bazı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını kabul eden görüşlerin bulunduğu gözlemlenmektedir. Yargıtay uygulamaları incelendiğinde ise bazı malvarlığına karşı suçların belirli bir amaç veya saik ile işlendikleri kabulü ile haksız tahrikin bu tarz suçlarla bağdaşmayacağı kabulü üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Bu kapsamda haksız tahrik hükümlerinin malvarlığına karşı suçlarda uygulanabilirliği hususunun ortaya konabilmesi için öncelikle haksız tahrik kurumunun yapısından genel olarak bahsetmek, ardından hiddet veya şiddetli elem kavramının kapsamını ortaya koymak, saik ile haksız tahrik ilişkisini inceleyip haksız tahrikin genel olma özelliği ortaya konduktan sonra Yargıtay kararları ışığında malvarlığına karşı suçlarda ayrı ayrı haksız tahrik hükümlerinin uygulamasını incelemek gerekmektedir.

I. GENEL OLARAK HAKSIZ TAHRİK

Haksız tahrik kurumu, TCK'nın *"Ceza Sorumluluğunun Esasları"* başlıklı ikinci kısmının *"Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler"* başlığı altında düzenlenmiştir. Bu açıdan kanunun sistematiği göz önüne alındığında haksız tahrik, failin kusurluluğunu ve buna bağlı olarak ceza sorumluluğunu azaltan bir haldir.[2]

---

[2] KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara, 2021, ss. 358-359; HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** Adalet Yayınevi, 26. Baskı, Ankara, 2022, s. 410; ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 509; ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 14. Baskı, Ankara, 2020, s. 587; ÖNDER Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 346; BİRTEK Fatih, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 313; AKDAĞ Hale, **Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran ve Azaltan Nedenler,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 254; EKER KAZANCI Behiye, "Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 15, Özel S., 2013, s. 1316; MALKOÇ İsmail, **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 1. Cilt,** Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2013, s. 372; Doktrinde haksız tahrikin bir mazeret nedeni olduğunu savunan görüşler olsa da ağırlıklı görüş bu kurumun kusurluluğu azaltan bir neden olduğuna yöneliktir. KANGAL Zeynel, "Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Erzincan

Haksız tahrikin suça değil kusurluluğa ilişkin olması, sanığın psikolojisinin odağa alınmasıyla ilgilidir.[3] Bu açıdan psikolojide bir heyecan türü olan hiddet duygusunun ceza hukukundaki karşılığı haksız tahrik olarak belirmektedir.[4]

Haksız bir fiile maruz kalan kişinin normal bir kişiye kıyasla iradesi etkilendiği ve içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında davranışlarını hukukun öngördüğü biçimde yönlendirme yeteneği azaldığı için kusurluluğu etkilenmektedir.[5] Bu etki halinde bir tepki fiili gerçekleştirmektedir.[6] Tepki fiili tahrik edenin hayatına, vücut bütünlüğüne, kişiliğine yönelik olabileceği gibi *"malvarlığına"* yönelik de olabilmektedir.[7]

1. Hiddet veya Şiddetli Elemin Kapsamı

Hiddet ya da öfke, kontrolsüz biçimde var olduğunda birey ve toplum üzerinde olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır. Kişilerarası sorunlu ilişkilere

---

2010, C.14, S.3-4, ss. 27-28; TÖNGÜR Ali Rıza/ÇETİNTÜRK Ekrem, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 249; *"Ceza sorumluluğunu azaltan bir neden olarak düzenlenen haksız tahrik; kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi durumunda kusur yeteneğindeki azalmayı ifade etmektedir."* YCGK, 2020/122 E., 2021/533 K., 04.11.2021 T. (Çalışmada aksi belirtilmediği sürece yargı kararlarına https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ adresinden ulaşılmıştır.

3 ÜMİT ATILGAN Eylem**, Türkiye'deki İç Hukuk Kültürü Üzerine Sosyo-Hukukî Bir Araştırma**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 57.

4 EREM Faruk/DANIŞMAN Ahmet/ARTUK Mehmet Emin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 1997, s. 591.

5 BİRTEK, s. 313; EKER KAZANCI, ss. 1316-1317.

6 Yargıtay tarafından benimsendiği üzere haksız tahrik hükümlerinin söz konusu olabilmesi için belli şartların mevcudiyeti aranmaktadır: Tahriki oluşturan haksız bir fiil bulunmalı (Fiil ceza hukuku anlamında değer taşımalı ve fiil tahrik etmeye elverişli nitelikte olmalıdır (TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK, s. 251). Tahrik edici fiil insandan kaynaklanmalıdır (TOROSLU Nevzat/TOROSLU Haluk**, Ceza Hukuku Genel Kısım**, 25. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019, s. 285). Fiilin haksız olması suç teşkil etmesini gerektirmemektedir. Fiilin hukuk düzenine aykırı olması gerekmektedir), fail öfke veya şiddetli elemin etkisi altında kalmalı (Hiddet veya şiddetli elem dışında kalan bir nedenden kaynaklanan duygular haksız tahrik kapsamında değerlendirilemez. TOROSLU/TOROSLU, s. 287), failin işlediği suç bu ruhsal durumunun tepkisi olmalı, haksız tahrik teşkil eden eylem mağdurdan sadır olmalıdır. Bkz. YCGK, 2018/174 E., 2021/455 K., 07.10.2021 T.

7 ÖZALP Nabi, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 45; ÇAM Onur, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 29, 31, 55; AYDIN, Devrim, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.54, S.1, 2004, s. 231.

ve toplum içinde düzenli ve doğru yaşamakla ödevli insanların suç işlemesine neden olmaktadır.[8]

Tahrikte, kişinin ne yaptığını ya da fiilinin neyi amaçladığını bilmediği ölçüde irade yeteneğini (özdenetimini) kaybetmesi gerekmez; ama özdenetim o kadar kaybolmaktadır ki, fiili mantıktan ziyade hiddet tarafından yönlendirilmektedir.[9] Haksız hareketin failde uyandırdığı heyecan duygusu (tahrik), failin iradesini etkilemektedir.[10] Tepki suçu işleyen fail, heyecan duygusunun yarattığı, haksız fiilde bulunandan intikam alma duygusu ile hareket edebilmektedir.[11]

Failin suç işlemeye yönelik karar verme sürecini anlamada iki temel görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki *"caydırıcı/rasyonel"* seçim çerçevesinden kaynaklanmaktadır.[12] Bu anlayışta olası suçluların bir suç işleme kararıyla ilişkili getiri ve götürüleri tarttığını ve daha sonra getiri, götürülerden daha ağır bastığında fiili işlemeyi seçeceğini varsayımına dayanır. Götürüler getirilerden daha ağır bastığında ise kişi fiili işlemekten kaçınmayı seçer. Diğer görüş ise *"durumsal/duygusal"* faktörlerin bir dizi farklı bağlamda bireysel karar vermeyi nasıl etkilediğine odaklanmıştır.[13] Bir kişi, büyük duygusal uyarılmaya neden olan koşullardayken verilen cezai davranışlarla ilgili kararlar, potansiyel suçlunun daha az uyarıldığı durumlarda ortaya çıkan kararlardan daha az tehditlere açık olabilir. Çünkü çok yüksek derecede duygusal uyarılma, potansiyel suçlunun tüm dikkatini mevcut durumuna perçinleyerek gelecekteki sonuçların düşüncelerini gölgede bırakabilir.[14]

Kanaatimizce her iki bakış açısı ile bakıldığında haksız tahrik altında kişiyi suç işlemeye iten nedenler hem rasyonel hem de duygusal etmenlere dayanmaktadır. Kişi haksız bir fiilin yarattığı hiddet veya şiddetli elem al-

---

8 TATLILIOĞLU, Kasım/KARACA, Mehmet, "Öfke Olgusu Hakkında Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme", **International Journal of Social Science Studies,** C.6, S.6, 2013, s. 1102.

9 MOUSOURAKIS, George, "Reason, Passion and Self-Control: Understandıng the Moral Basis of the Provocation Defence", **R.D.U.S.,** S.38, 2007, s. 220-221.

10 EKER KAZANCI, s. 1311.

11 EKER KAZANCI, s. 1311.

12 CARMICHAEL, Stephanie/PIQUERO, Alex R., "Sanctions, Perceived Anger, and Criminal Offending", **Journal of Quantitative Criminology**, C.20, S.4, 2004, ss. 371- 373.

13 CARMICHAEL/PIQUERO, ss. 371- 373.

14 ZIMRING, Franklin/HAWKINS, Gordon., **Deterrence: The Legal Threat in Crime Control**, University of Chicago Press, Chicago, 1973, ss. 146-147 (Aktaran: CARMICHAEL/PIQUERO, ss. 373-374).

tında suç işleyerek aslında manevi açıdan getiri-götürü dengesi kurabilir, haksız fiilin yarattığı ruh hali ile yapacağı seçimin kişide yaratacağı duygusal tatmin, suç işlenerek özgürlüğünün sınırlanması bakımından ağır basabilir. Özgürlük sınırlaması manevi açıdan fail için bir götürü olarak değerlendirilebilir. Failin hiddet veya şiddetli elem altında işleyeceği suç ile sağlayacağı tatmin bir getiri olarak değerlendirilebilir ve bu getiri, götürü karşısında ağır basabilir. Aynı şekilde bu seçim duygusal sebeplere de dayandığından haksız tahrik bakımından kişiyi suç işlemeye götüren dürtü, itki[15] hem rasyonel hem de duygusal etmenlere bağlıdır.

2. Haksız Tahrikin Genel Olma Özelliği

Haksız tahrikin genel olma özelliği fail bakımından ve suç bakımından olmak üzere iki şekilde tezahür etmektedir.[16] Fail bakımından haksız tahrikin genelliği fail ve mağdur arasındaki ilişki önem arz etmeksizin, ilişkinin derecesi ne olursa olsun mağdurun haksız bir fiiline tepki olarak fail hiddet veya şiddetli elem kapsamında tepki suçu işlemiş ve haksız tahrikin koşulları oluşmuşsa mağdurun kimliği önem arz etmeksizin failin kusurluluğunun azaldığının kabul edilmesidir.[17]

Haksız tahrikin suç bakımından genelliği, haksız tahrikin şartları oluştuğunda suçun niteliği ile bağdaştığı ölçüde, suçun düzenlendiği yer önem arz etmeksizin niteliği elverişli tüm suç tipleri bakımından uygulanabilmesini ifade eder.[18] Haksız fiil ile tepki fiili olarak işlenen suç arasında *mantıki bir bağ* yoksa haksız tahrik hükümleri gündeme gelemeyecektir.[19] En tipik örnek ise kayısı çalan kişiye karşı cinsel saldırıda bulunulması halidir.[20] Burada hırsızlık ile cinsel saldırı arasında mantıki ve sebep-sonuç ilişkisine da-

---

15 İtki; bir iş yapmayı, bir eyleme geçmeyi, bir davranışta bulunmayı gerektiren, bireyin engelleyemeyeceği kadar güçlü isteği ifade etmektedir. Psikoanalitik kuramda, açıklanamayan güçlü arzu olarak tanımlanır. Prof. Dr. Sirel KARAKAŞ Psikoloji Sözlüğü, https://www.psikoloji sozlugu.com/urge-itki Erişim Tarihi: 10.11.2022.

16 TOROSLU/TOROSLU, s. 284.

17 BIKMAZ, Raif, "Haksız Tahrik Kurumu Üzerine Bir İnceleme" **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.18, S.2, 2019, s. 414; Haksız tahrikin kişi bakımından genelliği, haksız tahrik kurumunun psikolojik ve hukuki esasları ile uygunluk taşımaktadır. BIKMAZ, s. 414; EKİCİ ŞAHİN, Meral, **Dolandırıcılık Suçu,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 412.

18 DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II,** 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2019, s. 594; ALTUNTAŞ, Şeyda, **Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 93; TÖNGÜR/ÇETİNTÜRK, s. 250.

19 BİRTEK, s. 315.

20 Y5.CD, 1978/5 E., 1978/84 K., 24.1.1978 T. GÜNAY, s. 33.

yanan bir bağ ve *"ihlal edilen menfaat yönünden bir etki tepki durumu"* bulunmadığı için haksız tahrik hükümleri gündeme gelemeyecektir.[21]

TCK m. 29'da *"suç işlemekten"* bahsedildiği için suçun yönelmiş bulunduğu hakkın önemi bulunmamaktadır.[22] Haksız tahrikin bu özelliği, kusurluluğu azaltan bu halin sadece insan öldürme, yaralama gibi hayata ve vücut dokunulmazlığına karşı suçlarda değil aynı zamanda malvarlığına karşı suçlarda da uygulanabilmesini sonuçlamaktadır.[23]

II. SAİK VE AMAÇ İLE HAKSIZ TAHRİK İLİŞKİSİ

Finalist suç teorisinde tipikliğin manevi unsurlarının türleri; kast, taksir, kast-taksir kombinasyonu, amaç ve saikten ibarettir.[24] Saik, kasttan önce halihazırda var olan, kastı hazırlayıp suç işleme nedenini oluşturan, bütünüyle failin iç dünyasına ait duygu ve düşüncedir.[25] Amaç ise aynı şekilde kastı hazırlayan;[26] haksızlığı oluşturan, artıran veya azaltan bir neden;[27] failin tipik haksızlığı gerçekleştirmeye yöneldiği ereksel sonuçtur.[28] Bu kapsamda saik ve amaç birbirinden ayrılmaktadır.[29] Kast tipik haksızlığın bilinç ve irade ile gerçekleştirilmesine ilişkin bilişsel bir süreçken saik ve amaç ise bilişsel ve iradi sürecin arka planındaki nedeni açıklamaktadır.[30]

---

21 MUTLU, Gülhan, Haksız Tahrikin Öldürme Suçları Bağlamında Uygulama Alanı ve Cezanın Belirlenmesine Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, ss. 84-85.

22 ALTUNTAŞ, ss. 158-159.

23 BIKMAZ, s. 415; İstisnai bazı suç tiplerinde haksız tahrikin genelliği ilkesinden ayrılıp haksız tahrik indiriminin uygulanmaması gerekmektedir. Nitekim bazı suçlar, tahrik edene yönelik işletilemeyeceğinden, haksız tahrik kurumunun niteliği ile çelişmiş olur. YILMAZ İrem, Kusurluluğu Etkileyen Bir Hal Olarak Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 9.

24 Saikin suçun unsurlarından biri olmadığı görüşü için bkz. OTACI, Cengiz, "Saikle Öldürme Suçlarında Haksız Tahrik Sorunu", **Terazi Hukuk Dergisi**, C.6, S.59, 2011, s. 41.

25 ÖZGENÇ, s. 300; BİRTEK, s. 221.

26 ÖZGENÇ, s. 300; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 252.

27 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 252.

28 Yeni TCK sisteminde amaç veya saik kast ile aynı anlama gelmemekte, onun bir türü ya da unsuru niteliğinde değerlendirilmemektedir (ÖZGENÇ, s. 300). Amaç ve saik kastı hazırlayan bir neden olmakla; bu kapsamda kanaatimizce yeni TCK sisteminde genel kast-özel kast niteliğindeki ayrımın artık benimsenmediğini kabul etmek gerekmektedir (ÖZGENÇ, s. 300). Nitekim amaç ve saik kastı hazırlamakta ancak kastın özel ve niteliksel bir şeklini oluşturmamaktadır.

29 Doktrinde bir görüş saik ve amaç kavramlarını aynı anlamda değerlendirmektedir. Bkz. ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, ss. 464 vd.

30 OTACI, s. 30; Saik ve amaç, tipikliğin manevi unsurlarından birini teşkil etmekte ve eğer suç tipinde özellikle varlığı aranmışsa cezalandırılabilirliğin alanını daraltmaktadır. Tipikliği ger-

Kendisine karşı haksız bir fiilde bulunulan kişi, bu haksızlığın yarattığı hiddet veya şiddetli elem duygularına kapıldığında, bu duygular kişiyi tepki fiilini işlemeye itmektedir. Bu itki, dürtü ise haksızlık teşkil eden tepki fiilini işlemeye hazırlayan bir saik niteliğindedir.[31] Ancak söz konusu saik suç işleme nedeni olmakta ancak manevi unsur niteliğinde değerlendirilemeyecektir. Yargıtay da bir kararında tahrik fiilinin failde saik oluşturacağı hususunu şu şekilde ifade etmiştir*: "... haksız tahrik altında fail haksız bir fiilin doğurduğu öfke veya elemin etkisi altında kaldığından, faili harekete geçiren saiklerin kanun koyucu nazarında daha az vahim sayıldığı kabul edilmektedir. Diğer bir ifade ile kanun koyucu, failin saikinin normal olmayışı ile birlikte, suçun işlenmesine mağdurun da sebebiyet vermesini dikkate alarak cezada indirim yoluna gitmektedir."*[32] Bu kapsamda doktrinde temel olarak saik/amaç içeren suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabulü, bir suçta iki saikin/amacın birleşemeyeceği varsayımına dayanmaktadır.[33] Ancak kanaatimizce bir kişiyi suç işlemeye ilişkin bir neden araştırı-

çekleştiren ve hukuka aykırı fiili işleyen failin kanunda aranan saik veya amaç ile suçu işlememiş olması, haksızlığın oluşumunu engelleyecektir. Kanuni tipte saik veya amaç aranmamış ise bunlar, cezanın belirlenmesinde bir ölçüt olarak kullanılabilecektir (TCK m. 61/1-f). Saikin suç tipinde unsur olarak arandığı hallerde saikin ayrıca temel ceza belirlemesinde dikkate alınması çifte değerlendirme yasağına (TCK m. 61/3) aykırılık teşkil edecektir. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 710.

31 Aynı yönde bkz. OTACI, s. 42. Doktrinde bir görüş de *"haksız tahrik oluşturan bir davranışın meydana getirdiği hiddetin etkisi altında ve bu saikle suç işlenmesi halinde, mahkeme eğer haksız tahrik nedeniyle cezada bir indirim uygulayacaksa çifte değerlendirme yasağını ihlal etmemek adına bu konunun artık saik kriteri içerisinde temel cezanın belirlenmesinde değil, haksız tahrik uygulamasının yapılması esnasında değerlendirilmesi gerekir."* ifadesi ile hiddet veya şiddetli elemin tesiri ile suç işlenmesinin saik olarak değerlendirildiğini ve cezanın belirlenmesinde iki saik kapsamında hüküm kurulamayacağını savunmuş ve bu konuda YCGK, 1998/1-149 E., 1998/235 K., 23.6.1998 T. künyeli kararı dayanak göstermiştir. Bkz. YERDELEN, Erdal, **Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması),** Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 237.

32 Y1.CD, 1995/2485K., 21.9.1995T. ÇADAK, Abdulkadir, "Haksız Tahrikin Felsefi Temelleri", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.26, S.3, 2018, s. 212 (dn. 89). Yazar içtihat metnini "GÜNAY, **Erhan, Öğreti ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 258" künyeli eserden edinmiştir.

33 Aynı yönde bkz. OTACI, s. 42; Bu hususun en önemli yansıması tasarlamanın hukuki esasını oluşturan görüşlerden soğukkanlılık teorisinde yer almaktadır. Tasarlamayı soğukkanlılık teorisi ile açıklayan görüşte haksız tahrik ile tasarlama birarada bulunamazlar. Nitekim soğukkanlılık teorisinde tasarlamadan söz edebilmek için failin suç öncesi soğukkanlı ve sakin olmasını ve suçu bu duygularla işlemesini aramaktadır. Haksız tahrikte ise, suçun hiddet veya şiddetli elemin tesiri altında işlenmesi gerekir. Bu iki ruh hâlinin aynı kişide aynı anda bulunamayacağı gerekçesi ile tasarlama ile haksız tahrik de bir arada bulunamayacaktır. KANGAL, s. 56; Doktrinde bir görüşe göre ise cinsel suçlar örneği üzerinden bir değerlendirmede

lırken varsayımlara dayanılamaz. İlaveten suç işleme nedenleri, cezai davranışın etiyolojisinin konusudur.[34] Bu kapsamda cezai davranışın etiyolojisinde suçun nedenlerini araştıran teorilerden psikolojik teoride insanın zihinsel yapısı ve psikolojik mekanizmalarıyla ilgili kriminalize edilmiş faktörler ortaya çıkmaktadır.[35] Kriminalize edilen faktörlerden psikolojik yaklaşımda Sigmund Freud suçu bireysel duygusal reaksiyonların bir yansıması olarak değerlendirmektedir.[36] Sosyolojik teoride ise suç genel olarak, sosyal ve çevresel faktörlerden kaynaklanan sosyal bir fenomendir.[37] Psikolojik ve sosyolojik temelde düşünüldüğünde haksız tahrik altında suç işlenmesi, toplumsal komünün bir parçası olan failin bilişsel, duygusal, ereksel yönelimleri ile doğrudan ilgili olacaktır. Bu ilişkiyi ise varsayımlarla açıklamak mümkün değildir.

Doktrinde, aynı saikin hem cezayı ağırlaştıran nitelikli bir unsur olarak hem de haksız tahrikte cezayı hafifleten bir neden olarak değerlendirilemeyeceğini savunan görüşler bulunmaktadır.[38] Kan gütme saiki özelinde *"aynı*

---

bulunulmuştur. Buna göre bazı cinsel suçlarda hiddet veya şiddetli eleme dayalı olarak intikam ve zarar verme kastı dışında bir dürtü yahut arzunun bastırılması amacıyla suç işlendiği için bu suçların yapısı haksız tahrikle bağdaşmamaktadır. Bkz. BIKMAZ, s. 416. Kanaatimizce bu görüşte de iki farklı saikin aynı anda bulunamayacağı varsayımı üzerinden değerlendirme yapılmıştır; Töre saiki ile haksız tahrike ilişkin Yargıtay kararlarının incelendiği bir eserde de *"Anılan Yargıtay kararlarındaki bir diğer önemli husus, töre nedeniyle işlenen suçların saik suçu olması sebebiyle bu suçlar bakımından haksız tahrik hükümlerine zaten gidilemeyeceğidir."* şeklinde Yargıtay yaklaşımına ilişkin değerlendirmede bulunulmuştur. Bkz. DÖNMEZ, Elif, "Kasten Öldürme Suçunun Eski Eşe Karşı İşlenmesi", **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, S.1, 2021, s. 619.

34 KLIMCZUK Andrzej, **Causes of Crime,** [in:] F.F. Wherry (ed.), The SAGE Encyclopedia of Economics and Society, SAGE Publications, Los Angeles 2015, s. 308.

35 KLIMCZUK, s. 309.

36 KLIMCZUK, s. 309.

37 KLIMCZUK, s. 310.

38 BOSTANCI, Gülşah, **Ceza Hukukunda Haksız Tahrik**, Beta Yayınları, Aralık, 2013, s. 263; Akbulut, canavarca hisle öldürmede sırf öldürmek için öldüren ve ölümden zevk duyan failde hiddet veya şiddetle elemle hareket etme söz konusu olmayacağı için haksız tahrikin gündeme gelmeyeceğini savunmaktadır. Aynı şekilde töre saiki ile öldürmenin söz konusu olabilmesi için haksız tahrikin olayda bulunmaması gerektiği de savunulmaktadır. Yargıtay'ın da kararı örnek gösterilmiştir: *"Sanığın kasten öldürme eylemini töre saikiyle değil, haksız tahrik etkisi altında gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmış olması karşısında..."* YCGK, 355-456 E. ve K., 19.11.2013T. Bkz. AKBULUT, Berrin, "Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)", **Adalet Dergisi,** C.65, S.2, 2020, s. 120, 156, 158 (dn. 201). Bıkmaz da töre saiki ile öldürmede suçun niteliği gereği haksız tahrikin uygulanamamasının nedenlerinde biri olarak töre saikinin bu suçun nitelikli hali olarak cezayı ağırlaştırıcı bir neden teşkil etmesi olarak gösterilmiştir. Bkz. BIKMAZ, s. 416; Kan gütme saiki için aynı yönde değerlendirme için bkz. ÇAKICI GERÇEK, Leyla/BAFRA, Jale, "Kan Gütme Saiki ile İşlenen Adam

sebebin (kan gütme) hem cezayı ağırlaştırıcı nitelikli bir hal hem de ceza indirimine (haksız tahrik) esas bir haksız fiil olarak kabul edilmesi" imkan dahilinde değerlendirilmemektedir.[39] Kan gütme saikinde fail ya önceki öldürmenin etkisinden kurtulmuş, kan gütme etkisine kapılmış ya da önceki öldürmenin hiddet veya şiddetli elem etkisi devam etmekte olup haksız tahrik söz konusudur.[40] Madde gerekçesinde de *"... kan gütme saikiyle öldürme hâlinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilmesi, fiilin sadece kan gütme saikine bağlı olarak işlenmiş olması hâlinde söz konusu olabilecektir. Ancak, belirtilmelidir ki, haksız tahrikin koşullarının bulunduğu hâllerde, bu bent hükmü uygulanamaz."* ve *"... töre saikiyle öldürme hâlinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilecektir. Ancak, bu hükmün uygulanabilmesi için, somut olayda haksız tahrikin koşullarının bulunmaması gerekir."* ifadeleri ile iki saikin bir arada bulunamayacağının kabul edildiği ortadadır.[41] Yargıtay uygulamasında da fail yakınının öldürülmesinin yarattığı hiddet veya şiddetli elemin etkisi altındaysa ve bu etki ile suçu işlemişse *"sadece kan gütme saikinin varlığı kabul edilemez. Çünkü kan gütme saikinden bahsedilebilmesi için bu acı ve elemin etkisinin geçip yerini bir görev bilincine terk etmesi aranır. Dolayısıyla, bu kavramlardan birinin varlığı halinde diğerinin olması mümkün olamayacaktır. Yani kişi eğer acı ve elemin etkisi ile adam öldürmüş ise zaten ortada bir kan gütme saiki yoktur."*[42] TCK m. 29 gerekçesinde ve Yargıtay uygulamasında genel olarak töre ve kan gütme saikinin varlığında haksız tahrik hükümlerinin uygulana-

Öldürme Suçu", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.5, S.1, 2005, s. 7,8; MALKOÇ, İsmail, Açıklamalı **Türk Ceza Kanunu 2. Cilt**, Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2013, s. 1275, 1280; Benzer yönde bkz. BİRTEK, s. 327; Dönmezer de kan gütme saiki ile öldürmede tek saikin bulunmasına ilişkin açıklamalarında olayda kan gütme saiki varsa haksız tahrikin uygulanamayacağını savunmuştur. Bkz. DÖNMEZER, Sulhi, **Ceza Hukuku Özel Kısım - Kişilere ve Mala Karşı Cürümler,** Filiz Kitabevi, 12. Bası, İstanbul, 1947, s. 61. Benzer yönde bkz. ÖNDER, Ayhan, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar,** Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 35; Özen'e göre ise özel saikin arandığı durumlarda haksız tahrik ile özel saik bir arada bulunamaz, özel saik tahrikin önüne geçmektedir. Bkz. ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri**, Adalet Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, 2020, s. 538. Benzer yönde bkz. PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, **Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt 1**, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, s. 518.

39 BİRTEK, s. 327; BAĞLAR, s. 69, 71; Aynı sonuç töre saiki ile öldürmede de kabul edilmektedir. BİRTEK, s. 327; Aynı yönde ÇADAK, s. 65; ÇETİN, s. 145.

40 DEMİRBAŞ, Timur, **Haksız Tahrik**, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 108.

41 Aynı yönde kabul için bkz. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 366; Bu görüşe göre suçun işlenmesinde tek saik, kan gütme saiki olmalıdır. Görev bilinci olmadığında hiddet veya şiddetli eleme dayalı duygu durumu söz konusu ise haksız tahrik gündeme gelebilecektir. ÇAKICI GERÇEK/BAFRA, s. 7,8.

42 ÇAKICI GERÇEK/BAFRA, s. 13.

mayacağı kesin bir ifade ile vurgulanmaktadır. Yargıtay ise bu kabulünün arkasında saik ile haksız tahrik ilişkisi kurmamıştır. Töre saiki bakımından da doktrinde[43] haksız tahrike neden olan hiddet veya şiddetli elem hali ile töre saikinin somut olayda bir arada bulunamayacağı görüşü haksız tahrikte mevcut olan heyecan halinde töre saikinin bulunamayacağı üzerinden temellendirilmektedir. Bu görüşe göre töre saikinde kişinin haliyeti ruhiyesinde mevcut olması gereken koşulların varlığında ise haksız tahrikin psikolojik unsuru gerçeklememiş sayılacaktır. Belirli bir suç tipinde tahrik fiilinin yarattığı heyecan halinin tepki fiilinin unsuru olan saik ile birleşmesi mümkün değildir.[44] Örneğin kasten öldürme suçunda kan gütme saikinin bulunması suçun ağırlatıcı nedenidir ve faili intikam almaya sevk eden duygular[45] hem ağırlatıcı hem hafifletici neden olarak bir arada uygulanamayacaktır.[46] Nitekim aksinin kabulü kanunun sistematiğine aykırı olacaktır.[47] Katıldığımız diğer bir görüşe göre[48] ise yakınının öldürülmesi sebebiyle intikam duygusu ile suçun işlenmesi ile hiddet veya şiddetli elem farklı duygulardır.[49] Tepki fiili acı ve öfke duygusu ile değil intikam alma duygusunda beliren görev bilinci ve ahlaka aykırı bir düşünce ile işlendiği için haksız tahrik hükümleri gündeme gelmemektedir.[50] Kan gütme saiki ile öldürme suçunu işlemeye sevk eden kin ve intikam duygusu ile faili tepki fiilini işlemeye yönelten hiddet veya şiddetli elem duygusu arasında bir bağ bulunmamaktadır. Ancak

---

43 BOSTANCI, s. 263.

44 BOSTANCI, s. 263.

45 Bu aşamada kusurluluğu kaldıran zorunluluk hali ile kusurluluğu azaltan haksız tahrik arası ilişkiyi temellendirmek gerekir. Zorunluluk halinde failin zarar verme istek ve iradesi ile intikam ala duygusu bulunmamakta iken haksız tahrikte fail tahrik fiili sebebiyle hiddet veya şiddetli eleme kapılmasına sebep olan kişinin kendisine veya malvarlığına bilerek ve isteyerek zarar verir (ÇAM, ss. 74-75). İki kurum esaslı noktalarla birbirinden ayrıldığından bir olayda aynı fiilden kaynaklı olarak haksız tahrik ve zorunluluk halinin uygulanması mümkün değildir (ÇAM, s. 75).

46 DÖNMEZER/ERMAN, s. 601; ÇETİN, İbrahim, **Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 141, 145; Aynı yönde BAĞLAR, Yunus Emre, "Kan Gütme Saiki ile Kasten Öldürme Suçu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.13, S.50, 2022, s. 71.

47 ÇETİN, s. 141. Çetin'e göre uygulamada söz konusu görüşün geçerli olabilmesi, bu hususun kanunda açıkça belirtilmiş olmasına bağlıdır. Kanunun mevcut düzenlemesinde kan gütme saiki ve haksız tahrikin bir arada bulunmasını engelleyen bir husus bulunmamaktadır. Bunun için gerekçede yazıldığı gibi bir kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir. Bkz. ÇETİN, s. 141.

48 AYDIN, s. 244; Aynı yönde ÖNDER, Ceza Hukuku Dersleri, s. 347.

49 Aynı yönde bkz. MUTLU, s. 111.

50 ÖNDER, Ceza Hukuku Dersleri, s. 347.

kanaatimizce failde her iki duygunun bir arada bulunmasını engelleyen bir durum bulunmamaktadır.[51] İnsanları suç işlemeye motive eden güdüler öfke, korku, kıskançlık veya tutku olabilir.[52] Teoride bu duyguların aynı anda bulunmasının mümkün olmadığının savunulması yalnızca bir varsayıma dayanmaktadır.

Saik ve amaç içeren suçlarda tahrik uygulamasına yönelik doktrin ve Yargıtay uygulaması açık olmakla birlikte saik veya amaç içeren malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik uygulaması açık değildir. Doktrinde bir görüşe göre[53] malvarlığına karşı bazı suçlarda haksız tahrikin uygulanması imkan dahilinde değildir. Nitekim bu suçlarda mağdur tarafından gerçekleştirilen haksız bir fiilin fail üzerinde hiddet veya şiddetli elem doğurması ve bu etki ile tepki fiilinin işlenmesi söz konusu değildir. Bu görüşe göre malvarlığına karşı suçların bazılarında (hırsızlık, yağma, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık) yararlanma veya menfaat sağlama saikleri ile suç işlenmesi söz konusudur. Bu kapsamda haksız tahrikin sübjektif unsurunu teşkil eden hiddet veya şiddetli elem tesiri ile tepki fiili işlenemeyeceğinden haksız tahrik uygulanamayacaktır. Bir görüşe göre[54] de yarar sağlama özel kastı ile işlenebilen suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Nitekim haksız tahrik tesiri altında kusur yeteneği ve davranışların hukuka uygun olarak yönlendirebilme yetisi normal insanlara nazaran azaldığı için kişilerin söz konusu psikolojik durum altında yarar sağlama iradesi ile hareket etmesi mümkün gözükmemektedir. Yarar sağlama, suçun unsuru olarak arandığı hallerde kişinin yarar sağlama amacı ile suçu işlemesi gerekeceğinden haksız tahrike bağlı hiddet veya şiddetli elem tesiri ile birlikte özel kast olan yararlanma kastı ile hareket etmesi mümkün değildir. Bu görüşe göre ancak yararlanma kastı suçta unsur olarak aranmadığı hallerde haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün olabilecektir.

Nihayetinde amaç veya saik bazı durumlarda suçun nitelikli unsuru olarak aranan bir ölçüt niteliğindedir. Töre saiki, kan gütme saiki ve canavarca his

---

[51] Aynı yönde ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler,** 16. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 137.

[52] ÖZDEMİR, Fatih/ÖNER ÖZKAN, Bengi, "The Nature of Crime: Different Approaches Toward the Causes of the Criminal Act", **Nesne Psikoloji Dergisi (NPD),** C.5, S.11, 2017, ss. 345-361.

[53] BIKMAZ, s. 418; ÖZALP, s. 62.

[54] ELMALICA, Hasan, **Güveni Kötüye Kullanma Suçu,** Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, ss. 201-202.

gibi hallerde teorik olarak saik içeren suçun işlenmesinde ceza artırılacak, haksız tahrikin varlığı halinde ise ceza indirilecektir. Nitekim haksız tahrik kusurluluğa etki ettiği için şiddet ve hiddetli eleme ilişkin saik cezanın indirilmesini gerektirmektedir.[55] Kusurluluğa etki eden saik ile suçun unsuru ve nitelikli halini teşkil eden saik; doğuşu, nedenleri ve etkileri bakımından aynı nitelikte değildir ve bu nedenle de iki saikin bir olayda bir arada uygulanamayacağı, saikin hem artırım hem de indirim nedeni olamayacağı, bir durumun hem indirim hem de artırım niteliğinde olamayacağı görüşü[56] isabetli olmayacaktır.[57] Her bir suç ve olay kendi somut gerçekliğinde değerlendirilmeli ve tahrike elverişliliği ortaya konmalıdır. Suç tipinde yer alan fiilin haksız fiilin meydana getireceği hiddet veya şiddetli elem etkisiyle işlenip işlenmeyeceğinin mümkünatı üzerine değerlendirme yapılmalıdır. Suç tipinde saik veya amacın aranmış olması tek başına haksız tahrikin uygulanamayacağı şeklinde değerlendirilmesinin gerekçesi olamayacağı kanaatindeyiz.[58]

III. MALVARLIĞINA KARŞI SUÇLARDA HAKSIZ TAHRİK UYGULAMASI

Yargıtay uygulamasında genel olarak malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün görülmemektedir. Ancak son tarihli kararlarında Yargıtay, malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceğine hükmetmektedir: *"Haksız tahrik hükümleri, Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümleri arasında düzenlenmiştir. Bu nedenle koşulları oluştuğu taktirde işlenen suçun hukuki konusundan ziyade somut olayın özelliğine bakılarak haksız tahrik hükmünün uygulanıp uygulanamayacağına karar vermek gerekmektedir. Bu itibarla, koşulları bulunduğu taktirde haksız tahrik hükmünün mal aleyhine işlenen suçlarda da uygulanacağı kuşkusuzdur. Bu husus Ceza Genel Kurulu'nun 08.07.1991 tarihli ve 196-225 sayılı kararında da benimsenmiştir."*[59] Bu aşamada TCK'da yer alan malvarlığına karşı suçların her biri özelinde değerlendirme yapmak gerekmektedir.

---

55 Haksız tahrik etkisiyle işlenen suçların haksızlık içeriğinde bir azalma söz konusu olmayıp haksız tahrikin kusur üzerindeki etkisi sınırlıdır; kusur tamamen kalkmayıp azalmaktadır. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 359; Aynı yönde KANGAL, s. 31.

56 ERDEM, Mustafa Ruhan/TEZCAN, Durmuş/ÖNOK, Rıfat Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 19. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 180.

57 Aynı yönde bkz. OTACI, s. 42.

58 OTACI, s. 32.

59 YCGK, 2015/1219 E., 2019/13 K., 17.01.2019 T.

1. Hırsızlık Suçunda Haksız Tahrik

Doktrinde bir görüş, Yargıtay'ın genel kabulüne göre hırsızlık suçunda haksız tahrik uygulaması mümkün olmadığını ifade etmektedir.[60] Yargıtay kararları incelendiğinde gerçekten de hırsızlık suçu ile haksız tahrik hükümlerinin bağdaşmadığı kabulü görülmektedir.[61] Ancak Yargıtay hırsızlık suçunda neden haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabulünü gerekçelendirmemiştir. İstisnai olarak 13. Ceza Dairesi *"Mevzuatımıza göre koşulları varsa, hırsızlık suçlarında da haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına bir engel bulunmadığından, somut olayda fırın işletmecisi olan sanığın, kendisiyle aynı işi yapan ve daha sonra ölen mağdur sanığın marketlere ekmek dağıtımında kullandığı kasalarını çalmasının oluşturduğu hiddetin etkisinde zincirleme biçimde hırsızlık suçunu işlediği kabul edilerek lehine haksız tahrik hükümlerinin uygulanması hukuka uygun olarak değerlendirilmiştir."* diyerek geleneksel kabulden ayrılmıştır.[62]

Bilişim alanında suçlardan olan banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suretiyle yarar sağlama suçunda Yargıtay haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceğine hükmetmiştir.[63] Halbuki banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suretiyle yarar sağlama suçunun malvarlığı değerlerinin korunması boyutu bulunmakla birlikte söz konusu suçla korunan hukuki değer karma bir yapı arz etmektedir[64] Ancak söz konusu suçta haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını mümkün gören Yargıtay, hırsızlık suçunda farklı uygulama sürdürmektedir. Kanaatimizce bunun nedeni banka veya kredi kartlarının kötüye kulla-

---

60 BİRTEK, s. 315.

61 Örnek kararlar için bkz.: *"Kabule ve uygulamaya göre de, sanıklar hakkında ceza tayin edilirken, yüklenen suçun niteliği gereği haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden, 5237 sayılı TCK.nun 29.maddesinin uygulanması, bozmayı gerektirmiş"* Y2.CD, 2012/16071 E., 2013/800 K., 23.01.2013 T.; *"Hırsızlık ve konut dokunulmazlığını ihlal suçlarında haksız tahrik hükümleri uygulanamayacağı gözetilmeden..."* Y2.CD, 2014/107 E., 2014/6478 K., 11.03.2014 T.; *"Haksız tahrik hükümlerinin uygulanma yeri olmadığı halde, yerinde olmayan gerekçe ile suça sürüklenen çocuk hakkında TCK'nun 29. maddesi uygulanarak suça sürüklenen çocuk hakkında eksik cezaya hükmedilmesi..."* Y17.CD, 2020/15031 E., 2020/7690 K., 16.09.2020 T.; *"Haksız tahrik hükümlerinin uygulanma yeri olmadığı halde, yerinde olmayan ve yetersiz gerekçe ile sanık hakkında TCK'nun 29. maddesi uygulanarak eksik cezaya hükmedilmesi, aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır."* Y17.CD, 2018/133 E., 2019/1245 K., 06.02.2019 T.

62 Y13.CD, 2018/5934 E., 2018/17767 K., 05.12.2018 T.

63 *"Sanıklar ... ve ... hakkında haksız tahrik altında gerçekleştirdikleri banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan da eylemlerine uyan 5237 sayılı TCK'nın 245/1 ve 29. maddeleri gereği mahkumiyetleri yerine yazılı şekilde uygulama yapılması, bozmayı gerektirmiş..."* Y6.CD, 2021/325 E., 2021/19160 K., 02.12.2021 T.

64 ALTUĞ, Şahin, "Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, C.9, S.17, 2021, s. 12.

nılması suretiyle yarar sağlama suçunun manevi unsuru yalnızca kast iken[65] hırsızlık suçunda yarar sağlama amacı aranmaktadır. Bir suçta iki saik/amaç bulunamayacağı kanaati ile hırsızlık suçu haksız tahrike elverişli görülmemektedir.

Doktrinde bir görüşte;[66] hırsızlık gibi mal aleyhine işlenen bazı suçlar haksız bir fiile tepki niteliğinde olmayıp yararlanma ve menfaat sağlama gibi saiklerle işlenebildikleri için ve bu nitelikteki suçlarda fail, haksız tahrikin sübjektif unsuru olan hiddet veya şiddeti elemin etkisi ile hareket etmediği gerekçesi ile haksız tahrik hükümleri uygulanamayacağı öne sürülmektedir. Diğer bir görüşe göre ise haksız bir fiile maruz kalan fail tahrikçiye karşı hırsızlık suçunu işleyebilir ve bu durumda haksız tahrik indirimi uygulanmalıdır.[67] Bu görüşlerden hareketle bir sonuca varabilmek için yararlanma kastının niteliğinin ortaya konması gerekmektedir. Doktrinde yararlanma kastının hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir görüşe göre[68] ise kanunun yarar sağlamaya yönelik ifadesi, amacı net bir şekilde açıklamada yetersiz kalmaktadır. Hırsızlık suçu ile korunan hukuki değerin mülkiyet ve malvarlığından yararlanmanın mülkiyet hakkının sahibine tanıdığı haklardan sadece birisi olduğu kabulü ile burada yarar sağlama maksadının sahiplenme maksadı olarak algılanması gerektiği savunulmaktadır. Sahiplenme maksadından kasıt, sahibinin malı dilediği kullanabilme imkanından fiilen yoksun kılınması amacıyla hareket edilmesidir. Nihayetinde bu görüşte de hırsızlık suçunda özel kast arandığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yerinde olduğunu savunduğumuz görüşe[69] göre yararlanma tipikliğin manevi unsuru teşkil eden *"amaç"* niteliğindedir.[70] Yararlanma maksadı,

---

65 OKUYUCU ERGÜN, Güneş, "Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.2, 2013, s. 1073 (1065-1086); ALTUĞ, s. 20.

66 YILMAZ Burak Kaan, Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 180; Doktrinde *Pulak*, gerekçe belirtmeden hırsızlık suçunda da haksız tahrik indiriminin uygulanabileceğini kabul etmiştir. Bkz. PULAK Fırat, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kıbrıs, Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, 2016, s. 45; Aynı yönde bkz. TAŞDEMİR Nezahat, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 50; Benzer yönde YILMAZ, s. 9.

67 TAŞDEMİR, s. 50.

68 ERDEM/TEZCAN/ÖNOK, ss. 785-786.

69 Bu görüşteki yazarlar, yararlanma unsurunu özel kast olarak nitelemeyi tercih etmiştir. Bkz. ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, Ceza Özel, s. 640; Aynı şekilde hırsızlık suçunun özel kastla işlenebileceği değerlendirmesi için bkz. KORKMAZ, Fulya, "Hırsızlık Suçunda Fiilin Tekliğinin Belirlenmesi Sorunu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi,** C.33, S.151, 2020, s. 87.

70 Aynı yönde KILIÇ Burak, Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2020, s. 125.

manevi unsur kapsamında değerlendirilemeyecek olup yarar sağlama maksadı failin fiili ile ulaşmak istediği nihai hedeftir. Bu maksat failin, başkasına ait olan malın zilyedinin rızasının bulunmadığını bilerek bu maldan haksız olarak yararlanma amacının bulunmasını ifade eder. Yararın dış dünyada gerçekleşmesi gerekmeyecek ve failin bu saiki hırsızlık suçunu mala zarar verme suçundan ayıracaktır.[71] Bu kapsamda kanunda *"yararlanmak maksadıyla"* ifadesi hırsızlık suçunda haksız tahrik uygulanabilmesinde önemli bir veri olarak belirmektedir. Hırsızlık suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağına yönelik istikrar kazanmış Yargıtay uygulamasında bir suçta iki saik/amacın bir arada bulunamayacağı kabulü söz konusudur. Saik ve amaç ile haksız tahrik ilişkisi başlığında da değinildiği üzere Yargıtay'ın konu ile ilgili geleneksel kabulü varsayımdan ibarettir. Bir suçta faili suç işlemeye iten hiddet veya şiddetli eleme ilişkin saik ile yararlanma kastına ilişkin amacın bir arada bulunması mümkündür.

Hırsızlık suçunda özel durumlarda tahrik uygulaması incelenecek olursa öncelikle Yargıtay uygulamasında bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla hırsızlıkta da mağdurun borcunu ödememesi tek başına haksız tahrik kapsamına değerlendirilmemektedir.[72] Eğer borç ödememe olgusu failde hiddet veya şiddetli elem yaratmaya elverişli ise haksız tahrik indirimi uygulanabilecektir.[73] Yargıtay'ın bu kabulü ise olması gerekeni yansıtmaktadır. Ancak hırsızlık suçunun temel şeklinde haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabulünün temeli bulunmamaktadır.

---

71 CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt: 1,** 5. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2021, ss. 344-345.

72 *"Müştekinin, sanığın babasının evinde kiracı olarak oturduğu ve 600,00 TL borcunun olduğunu beyan ettiği, sanığın ise müştekinin babasına olan borcu nedeniyle aralarında anlaşarak müştekinin aracı kendisine verdiğini beyan ettiği, sanık hakkında TCK'nın 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik indiriminin olayımızda gerçekleşmeyeceği ancak sanığın babasının tanık olarak dinlenerek sanığın eyleminin TCK'nın 144/1-b maddesi kapsamında olan, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil etmek amacıyla hırsızlık suçunu oluşturup oluşturmadığının tartışılmaması bozmayı gerektirmiş..."* Y17.CD, 2015/12231 E., 2016/5076 K., 11.04.2016 T. Karar için bkz. BALCI, Fidan/ÖZTÜRK, Seyithan, **Hırsızlık Karşılıksız Yararlanma (Kaçak Elektrik, Su ve Doğalgaz Kullanımı) ve Yağma Suçları,** 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 290 (dn. 303). Yazarlar Yargıtay ile aynı görüştedir.

73 *"Sanığın mağdura borç olarak verdiği 500 TL parasını mağdurdan istemesine karşın mağdurun borcunu ödememesi üzerine, sanığın parasını alamadığı için buna öfkelenerek yaşamış olduğu hiddetin etkisiyle atılı suçu işlediği hususunun mağdur tarafından da doğrulandığının anlaşılması karşısında, sanık hakkında 5237 sayılı TCK.nın 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik hükmünün uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırı..."* Y8.CD, 2019/3497 E., 2021/17342 K., 05.07.2021 T.

Cezanın indirilmesini gerektiren nitelikli hal olan kullanma hırsızlığında[74] ise kanun koyucu söz konusu nitelikli halin işlenmesini manevi unsur yönünden oldukça sınırlamıştır. Kastın kapsamına eşyanın belirli bir süre kullanılıp iade edilmesi tasavvuru eklenmiştir.[75] Kast, *"geçici olarak yararlanma"* şeklinde tezahür edecektir.[76] Geçicilik ise kanun gerekçesinde de ifade edildiği üzere kısa bir zaman aralığını ifade etmelidir. Bu kapsamda da kanaatimizce hiddet veya şiddetli elem altında failin geçici yararlanma niyeti örtüşmemektedir. Failin haksız bir fiile tepki olarak, kanun koyucu tarafından oldukça sınırlandırılmış geçici yararlanma kastı ile birlikte hiddet veya şiddetli elem altında bulunması haksız tahrik kurumunun yapısı ile bağdaşmayacaktır.

Kanaatimizce hırsızlık suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kabulü, saik veya amaç ile haksız tahrikin bağdaşmayacağına yönelik geleneksel uygulamaya dayanmaktadır. Bu kapsamda failde hiddet veya şiddetli eleme bağlı suç işleme iradesi ile aynı zamanda tahrikçiye zarar vermeye yönelik yararlanma kastı ile hareket etmesinin önünde engel bulunmamaktadır. Örnek vermek gerekirse satıcının herkesin içinde kişiye "alacaksan al almayacaksan kalabalık etme" şeklinde kırıcı ifadesi, kişide hiddet veya şiddetli elem yaratabilir. Bu kişi de bu kaba ifadeye karşılık olarak hırsızlık suçu işleyebilir. Bu durumda yararlanma kastının olmayıp sadece tahrikçiye zarar verme amacıyla hareket ettiği savunulduğunda tipikliğin manevi unsuru hırsızlık bakımından oluşmayacaktır. Tersi kabul edildiğinde ise kişinin hiddet veya şiddetli elem duygusu dikkate alınmayıp hakkında doğrudan hırsızlık suçundan hüküm kurulacak; bu ise ceza adaleti açısından haksız bir sonuç doğuracaktır. Doktrinde failin başkasına ait bir taşınırı yararlanma kastı ile almamış olması halinde alma fiilinin, başka bir suçu oluşturabileceği ancak hırsızlık suçunu oluşturmayacağı ileri sürülmüştür;[77] ancak hangi suçu oluşturacağından söz edilmemiştir. Burada kanaati-

---

74 ERDEM/TEZCAN/ÖNOK, s. 786.

75 Doktrinde bir görüşte kullanma hırsızlığını basit hırsızlıktan ayıran özelliğin *"suçun özel bir maksatla (özel kast) işlenmesi"* olduğu savunulmuştur. Özel maksat ise malın geçici olarak kullanılıp zilyedine iade edilmesi amacıyla hareket edilmesidir. Malı iade kastı suçun işlenmesinden önce bulunmalıdır. Bkz. AKSÜT, Ertekin, "Kullanma Hırsızlığı ve Zorunluluk Hali", **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.5, S.9, 2015, s. 227.

76 ŞEYHANLIOĞLU Mustafa Emrah, Hırsızlık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 129; Aynı yönde ESEN, Sinan, **Malvarlığına Karşı Suçlar Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 148.

77 Bkz. HAFIZOĞULLARI, Özen/ÖZEN, Muharrem, "Hırsızlık", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.XII, S.1-2, 2008, s. 782.

mizce yararlanma kastının geniş anlamda yorumlanması gerekmektedir. Suçla elde edinilmesi düşünülen yararın maddi veya manevi olabileceği kabul edilmelidir.[78] Failin, suçla elde etmeyi tasavvur ettiği her türlü *tatmin veya haz* yarar kastının içinde değerlendirilmelidir.[79] Ancak Yargıtay'ın eski tarihli kararlarında alınan malın niteliğinin gösterdiği özellik kapsamında kullanılması gerektiği, bunun dışındaki hareketler faile zevk vermiş olsa dahi faydalanma kastı içinde değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.[80] Bir kararda failin düve, tahsis amacına aykırı biçimde alınıp kullanıldığında kanunun öngördüğü anlamda faydalanma gerçekleşmemiş sayılmıştır.[81]

Yarar yalnızca maddi anlamda değil manevi anlamda da kabul edildiğinde; manevi açıdan, failin haksız bir fiile tepki amacıyla hiddet veya şiddetli eleme bağlı olarak tahrikçiyi malvarlığı zararına uğratma kapsamında gerçekleştirdiği hırsızlık fiili ile haksız tahrik bağdaşacaktır.

2. Yağma Suçunda Haksız Tahrik

Haksız tahrikin genel uygulama niteliği gereğince doktrinde yağma suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceğine ilişkin görüşler bulunmaktadır.[82] Yağma suçunun kanuni ifadesinde haksız tahrikin uygulanmasını engelleyen bir hüküm bulunmadığı için genel hükümlerde sınırlama yapılmadan olayın özelliği kapsamında değerlendirme yapılması gerekmektedir.[83]

Yağma suçunda haksız tahriki kabul etmeyen görüşlerden birinin[84] gerekçesine göre kusurluluğun etkilenip cezada indirim yapılabilmesi için tep-

---

78 Aynı yönde bkz. ÖNDER, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 296; *"Çalmada yararlanmak deyimi sadece çalınan malın paraya çevrilmesi ve tüketilmesi anlamında olmayıp manevi bir yarar ve zevk maksadı ile işlenmiş olması halini de kapsar."* Y6.CD, 1971/4766 E., 1971/4805 K., 14.9.1971 T. Karar için bkz. ÖNDER, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 296.

79 ERDEM/TEZCAN/ÖNOK, s. 786; ŞEYHANLIOĞLU, s. 65.

80 ÖNDER, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 297.

81 Y6.CD, 1979/246 E., 1979/1085 K., 26.2.1979 T. Karar için bkz. ÖNDER, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 297.

82 Bkz. KORKMAZ, Esra Şule, **Türk Ceza Hukukunda Yağma Suçu,** Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 89.

83 KORKMAZ, s. 89; Aynı yönde bkz. DEMREN DÖNMEZ, Burcu, "Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik", **İÜHFM,** C.LXXI, S.1, 2013, s. 293.

84 ARSLANTÜRK, Mustafa, **İcrasından İnfazına Bütün Yönleriyle Yağma Suçu,** 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2018, s. 144; Balcı/Öztürk, yağma suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını belirtmekle yetinmişlerdir. Bkz. BALCI/ÖZTÜRK, s. 654; Yargıtay'ın bu kabulünün nedeni cebri hırsızlık olarak nitelendirilen yağma suçunda hırsızlıkta ol-

ki fiilinin işlenmesine sebep olan haksız bir fiilin, hiddet veya şiddetli bir elem etkisi doğurabilme kapasitesine sahip olması gerekmekte ve yağma suçunda bu etki doğamayacaktır.[85] Yağma suçunda mağdurdan kaynaklanan haksız tahrikin uygulanması mümkün olmayacaktır.

Yargıtay genel olarak yağma suçlarında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmayacağını kabul etmekle[86] birlikte bir kararında *"Yargıtay Özel Dairelerinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurlunun yerleşik içtihatlarının da bu yönde olduğu, ancak hukuki alacağa neden olmuşsa bu durumda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceği göz önünde bulundurulduğunda sanıkların hukuki alacaklarının temelini oluşturan mağdurun süregelen zincirleme şekilde hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma eylemlerinin haksız fiil niteliğinde olması ve olay günü mağdurun kontör çalarken suçüstü hâlinde yakalanması karşısında, mağdurun haksız fiilinin sanıkların hukuki alacaklarının temelini oluşturduğunun ve sanıkların, mağdurdan kaynaklanan bu haksız fiilin hiddeti ile hareket ederek hukuki alacağın tahsili amacıyla kasten yaralama ve tehdit suçlarını işlediklerinin kabulü gerekmektedir."*[87] şeklinde TCK m. 150 kapsamında yağma değil yaralama söz konusu olacağı için haksız tahriki olayda mümkün görmüştür. Ancak önceki tarihli kararlarında TCK m. 150 kapsamında da haksız tahriki mümkün görmeyen

---

duğu gibi yararlanma maksadının (amacının) bulunduğu görüşü olabilir. Ancak kanun koyucu hırsızlık suçunun aksine yağmada bu maksadı düzenlememiştir. Yağmada da bu maksadın mevcut olduğunu savunmak kanaatimizce bileşik suçun bölünmezliği ilkesine aykırı olacaktır. Nitekim yağma kendisini oluşturan hırsızlıktan bağımsız bir suç tipidir. Kanaatimizce yağma suçunda da yararlanma maksadının arandığı kabulünde dahi bu suçun haksız tahrik altında işlenmesi mümkün görülmelidir.

85 Yazar, TCK m. 29'un gerekçesine yer verdikten sonra "bu gerekçeli açıklamadan da anlaşılacağı üzere yağmada tahrik olmaz." ifadesinde bulunmuştur. Bkz. ARSLANTÜRK, s. 144.

86 *"Sanığın mağdura karşı TCK'nın 149. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (d) bentlerini ihlâl eder şekilde nitelikli yağma suçunu işlediği, bu suç bakımından TCK'nın 29. maddesinin uygulanma koşullarının doğmadığı, bu itibarla sanık hakkında nitelikli yağma suçundan kurulan mahkumiyet hükmü bakımından herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı saptanmıştır."* Y6.CD, 2021/23857E., 2021/20231K., 23.12.2021T.; YCGK, 2017/162 E., 2017/346 K., 20.6.2017 T.; Y5.CD, 2006/402 E., 2006/2577 K., 29.3.2006 T. Doktrinde *Boyracı*, Yargıtay'ın yağma suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını kabul ettiğini belirtmekle yetinmiştir. Bkz. BOYRACI, Ali, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Senedin Yağması Suçu**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2020, s. 125; Bir kararında Yargıtay, katılanın haksız tahrik oluşturan sanığın kız arkadaşına mesaj atma eyleminin göz önünde bulundurulması gerektiğine yönelik olduğu gerekçesi ile yapılan temyiz incelemesi talebini yerinde görmemiş temyiz itirazını reddetmiştir. Bkz. Y6.CD, 2021/23598 E., 2021/17540 K., 10.11.2021 T. Benzer yönde bkz. Y6.CD, 2021/22800 E., 2021/17415 K., 09.11.2021 T.

87 YCGK, 2015/1219 E., 2019/13 K., 17.01.2019 T.

kararlar mevcuttur.[88] Yargıtay'a göre hukuki ilişkiye dayalı olarak bir alacağın doğması yahut borcun ödenmemesi haksız tahrik sebebi oluşturmayacaktır.[89] Sadece hukuki ilişkiye dayalı bir alacağın doğmasının ya da bir borcun ödenmemesinin tek başına haksız tahrik sebebi olarak değerlendirilemeyecektir.[90]

Bir Yargıtay kararında ise *"Sanıklar hakkında nitelikli yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından kurulan mahkumiyet hükümlerinde, yasal koşulları bulunmadığı halde, 5237 sayılı TCK'nın 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik hükümlerinin uygulanması suretiyle cezalardan indirim yapılması, bozmayı gerektirmiş..."*[91] kabulü ile yağma suçunda haksız tahrikin genel olarak uygulanamayacağı şeklinde genelleme yapılmayıp kanuni şartları oluşmadığı için haksız tahrik hükümlerinin olayda uygulanamayacağına hükmedilmiştir. Kanaatimizce Yargıtay'ın bu değerlendirmesi isabetlidir. Haksız tahrikin genel olma özelliği dikkate alındığında hiddet veya şiddetli elem altında kişinin yağma suçu işlemesi halinde hakkında haksız tahrik hükümlerinin varlığı tartışılmalıdır. Tahrik fiili ile tepki fiili arası mantıki bağ ve diğer şartlar mevcutsa haksız tahrik indirimi uygulanmasını engelleyen bir durum bulunmamaktadır.

3. Mala Zarar Verme Mala Zarar Verme ve İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme Suçlarında Haksız Tahrik

Yargıtay genel olarak mala zarar verme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceğine yönelik kararlar vermektedir.[92] TCK m. 29 kapsa-

---

88 Bkz. *"Sanıklar tarafından sanık ..'in alacağını tahsil amacıyla götürülüp tehdit ve darp edildiği, eylemin TCK'nın 150/2. maddesi delaletiyle 106/2-a,c kapsamında kaldığı dikkate alındığında, haksız tahrikten söz edilemeyeceği, ..."* Y6.CD, 2013/28578 E., 2016/1307 K., 25.2.2016 T. Karar için bkz. ŞEN, Ersan/MALBELEĞİ, Erkam, "Alacağın Tahsili Amaçlı Cebirde veya Tehditte (TCK m.150/1) Haksız Tahrik Uygulanır mı?", İnternet Makalesi (26.01.2021), para. 6-7, https://sen.av.tr/tr/makale/alacagin-tahsili-amacli-cebirde-veya-tehditte-TCK-m-50/1-haksiz-tahrik-uygulanir-mi, Erişim Tarihi: 11.3.2022.

89 *"Sanıklar hakkında, TCK'nin 150/1. maddesi delaletiyle hukuki ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla tehdit suçundan hüküm kurulduğunun anlaşılması karşısında; yağma suçunun daha az cezayı gerektiren hali olarak öngörülen bu suçla ilgili haksız tahrik hükümleri uygulanamayacağından, tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir."* Y6.CD, 2016/4231 E., 2019/1835 K., 21.03.2019 T. Karar için bkz. BALCI/ÖZTÜRK, s. 737 (dn. 642).

90 YCGK, 2015/1219 E., 2019/13 K., 17.01.2019 T.

91 Y6.CD, 2021/271 E., 2021/19254 K., 09.12.2021 T.

92 Örnek karar için bkz. *"15.02.2012 tarihli mala zarar verme suçunun ise katılanın aşamalarda değişmeyen istikrarlı beyanları, sanık ikrarı ve olay yeri görgü tespit tutanağından apartman*

mında da mala zarar verme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel bulunmamaktadır.[93]

Yargıtay'ın uygulamasına göre[94] kamu malına zarar verme halinde (TCK m. 151/1-a) suçtan zarar görenin kamu kurumu olması sebebi ile haksız tahrik hükümleri uygulanamayacaktır. Doktrinde bir görüşe[95] göre tüzel kişiler ceza hukuku anlamında bir harekette bulunamayacaklarından işlem ve eylemleri neticesinde meydana gelen olaylar da haksız tahrik açısından saldırı olarak değerlendirilemeyecektir. Bu nedenle bir kamu tüzel kişisinin ya da özel hukuk tüzel kişisinin işlem ve eylemlerinden dolayı hiddet veya şiddetli elem altında tüzel kişilere yönelik olarak bir suç işlenmesi halinde haksız tahrik hükümleri gündeme gelemeyecektir. Ayrıca tüzel kişiler hukukî alanda organları veya temsilcisi aracılığıyla işlem ve fiillerde bulundukları için yetkili gerçek kişiler, tüzel kişiler adına hareket eder ve gerçek kişilerin tüzel kişili adına gerçekleştirdiği hareketler bağlamında tepki suçu işlemesi hâlinde haksız tahrik gündeme gelebilecektir. Ancak TCK, haksız fiilin ne ceza hukuku ne de özel hukuk bakımından haksız olmasını aramaktadır. Nitekim haksız fiilin ceza hukuku anlamında bir haksızlık teşkil etmesi gerekmemektedir. Tahrik fiilinin genel olarak haksız olması yeterli görülmekte, fiilin haksızlık niteliğine ilişkin toplumda geçerli olan davranış normları mahkeme tarafından somut olayın özelliğine göre

---

kat malikleri tarafından karar alındığı halde katılanların her defasında su borcunu ödememiş olmalarının etkisinde kalan sanığın bu haksız tahrikin etkisiyle atılı suçu işlediği sabit olduğundan, sanığın mala zarar verme suçundan mahkumiyeti yerine oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde beraatine kararı verilmesi, bozmayı gerektirmiş..." Y23. CD, 2015/19029 E., 2016/10879 K., 19.12.2016 T; *"Sanığın, katılanın arabasında yüksek sesle müzik dinlemesinden rahatsız olması sebebiyle araca zarar vermekten ibaret eylemini haksız tahrik altında gerçekleştirdiği sabit olduğundan..."* Y23.CD, 2015/15596 E., 2015/8056 K., 14.12.2015 T.; *"Mala zarar verme suçundan kurulan hükümde bir gerekçeye yer vermeksizin haksız tahrik hükmünün uygulanmayarak hükümde çelişki oluşturulması, bozmayı gerektirmiş..."* Y23. CD, 2015/17895 E., 2016/10060 K., 28.11.2016 T.; Y23.CD, 2015/17944 E., 2016/9724 K., 16.11.2016 T; Y23.CD, 2016/9263 E., 2016/8451 K., 03.10.2016 T; Y23.CD, 2015/15915 E., 2016/7829 K., 15.06.2016 T.

93 Aynı yönde bkz. ASLAN, Göksel, Dolandırıcılık, **Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 425; MERAN, Necati, **Hırsızlık - Yağma - Malvarlığına Karşı Suçlar**, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 357.

94 *"Kamu malına zarar verme suçunda suçtan zarar görenin kamu kurumu olduğu, bu nedenle sanığa yönelik haksız tahrik edilemeyeceğinden bahsedilemeceğinden haksız tahrik hükmünün uygulanmasından bahsedilemeyeceğinden haksız tahrik hükümlerinin uygulanmaması gerekirken sanık lehine tatbik edilmesi aleyhe temyiz talebi olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır."* Y23.CD, 2015/18613 E., 2016/10858 K., 19.12.2016 T; *"Kamu malına zarar verme suçunun mağdurunun kamu tüzel kişisi olması nedeniyle haksız tahrik hükümlerinin uygulanmaması gerekirken..."* Y23.CD, 2015/16128 E., 2016/9828 K., 21.11.2016 T.

95 KANGAL, ss. 33-34; Aynı yönde EKER KAZANCI, s. 1327.

değerlendirilerek ortaya konacaktır.[96] Doktrinde genel olarak haksız fiilin yalnızca insandan kaynaklanabileceği savunulmaktadır.[97] Ancak kanunun ifadesinde *"haksız bir fiilin meydana getirdiği"* ifadesi ile genel bir belirlemede bulunulmuştur. Tüzel kişilerin kararları insan iradesine dayandığından[98] kamu veya özel hukuk tüzel kişisinin organlarının verdiği haksız kararların failde hiddet veya şiddetli elem uyandırma kapasitesine sahiptir. Ancak tüzel kişiliği temsilen hareket edip haksız fiilde bulunan gerçek kişinin tahrik fiiline karşı tüzel kişinin malvarlığına karşı zarar verici davranışta bulunulması arasında mantıki bir irtibat ve neden sonuç ilişkisinin varlığı önem arz etmektedir. Tüzel kişi tarafından ihlal edilen menfaat ile tüzel kişinin malvarlığına karşı gerçekleşen fiil arasında ihlal edilen değer bakımından etki-tepki ilişkisi her zaman için söz konusu değildir. Örnek vermek gerekirse devlet tüzel kişiliği adına işlem ve fiillerde bulunan Vergi Dairesinde çalışan memurun haksız fiili neticesinden hiddet veya şiddetli eleme kapılan kişinin vergi dairesinin camını kırması halinde haksız tahrikten bahsetmek mümkün değildir. Vergi dairesinde çalışan memurun haksız fiili kişide hiddet veya şiddetli elem yaratma kapasitesine sahip olsa da tepki fiilinin tüzel kişi adına kararı veren gerçek kişiyi hedeflemesi gerektiğinden tüzel kişinin malvarlığına karşı haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün gözükmemektedir.[99] Her ne kadar tüzel kişilik adına karar alınsa da etki-tepki, tepkinin yöneldiği taraf, hiddet veya şiddetli elem ile tepki fiili arası mantıki bağ açısından tüzel kişinin malvarlığına karşı tepki fiilinde bulunulduğunda kural olarak haksız tahrik hükümlerinin kural olarak uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Ancak sınırlı durumlarda haksız tarikin bu kapsamda gündeme gelebilmesi mümkün olabilecektir.

İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme suçunda ise tepki fiilinin yöneldiği suçun konusu ibadethaneler ile ölü kişinin mezarı olacaktır. Suçun

---

96 ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, ss. 592-593.

97 KANGAL, ss. 32-33; *Artuk/Gökcen/Alşahin/Çakır* bu görüşlerine Y2.CD, 14997/14974, 05.12.1953T. künyeli, hayvandan kaynaklı zararlı hareketlerin tahrik sayılamayacağı kararı örnek vermişlerdir. Bkz. ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 590 (dn. 123).

98 Doktrinde *Demren Dönmez* tüzel kişilerin ceza hukuku bakımından hareket yetenekleri olmasa da özel hukuk bakımından hareket yeteneklerinin bulunduğundan bahisle tüzel kişilerin haksız hareketine yönelik olarak tüzel kişinin mallarına karşı tepki olarak gerçekleşen mala zarar verme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir. Bkz. DEMREN DÖNMEZ, s. 277-278.

99 Tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişilere yönelik gerçekleştirilen tepki suçunda haksız tahrik hükümleri gündeme gelecektir (DEMREN DÖNMEZ, s. 277). Asıl husus tüzel kişinin kişilik olarak malvarlığına yönelik gerçekleşen tepki fiilinde haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağıdır.

konusunun zarara uğramasından etkilenecek olan mağdur toplumu oluşturan herkestir. Korunan hukuki değer de suçun kamu malı ile ilgisi olmasından hareketle kamusal niteliktedir ve ibadethanelerin ve mezarlıkların zarar görmemesinde toplumu oluşturan herkesin menfaatidir.[100] Bu kapsamda haksız fiilin kaynaklandığı kişi bakımından etki-tepki ilişkisi söz konusu olamayacağından bu suçta haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Ancak hayatta iken haksız fiil gerçekleştiren kişi öldükten sonra failde uyanan hiddet veya şiddetli elem etkisi ile ölünün mezarına zarar verilmesi ihtimalinde haksız tahrik gündeme gelecek midir? Burada korunan hukuki değer ve mağdur açısından toplumun tamamı ve toplumun faydası göz önüne alındığında etki-tepki ilişkisinin haksız tahrikin uygulanmasına imkân vermediği sonucuna ulaşmak gerekecektir.

4. Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçunda Haksız Tahrik

Hakkı olmayan yere tecavüz suçunda genel olarak haksız tahrik uygulamasına ilişkin Yargıtay kararı oldukça sınırlıdır. Bu konuda bir Yargıtay kararında hakkı olmayan yere tecavüz suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kesin bir dille belirtilmiş; ancak bu kabulün gerekçesi açıklanmamıştır.[101] Kararda kabul ve uygulama kapsamında hakkı olmayan

---

[100] GÜROCAK, İsmail, "Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme ve İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme Suçları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.24, S.94, 2011, s. 180.

[101] Bkz. *"Kabul ve uygulamaya göre ise; hakkı olmayan yere tecavüz suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağının gözetilmemesi, yasaya aykırı..."* Y8.CD, 2015/3158 E., 2015/20420 K., 30.06.2015 T;

Yargıtay genel olarak kararlarında hakkı olmayan yere tecavüz fiilinin tahrik teşkil edip tepki fiilinin işlenmesinde hiddet veya şiddetli elem teşkil edebileceği belirtilmiştir. Bkz. *"Sanığın aşamalarda, katılanın ekili bahçelerine zarar verdiğini iddia edip bununla ilgili hazırladığı fotoğrafları dosyaya sunduğu, o gün araziye verilen zararla ilgili tartıştıklarını ve yola malzeme döküp kendisine mal edinmeye çalışması nedeniyle katılanı uyardığını savunması ve dosya kapsamından aralarında daha önceden hakkı olmayan yere tecavüz suçlamasından dolayı husumet bulunduğunun anlaşılması karşısında, ihtilafa konu yerle ilgili araştırma yaparak katılana ait olup olmadığı ve olayın çıkış nedeni ve gelişimi birlikte değerlendirilip sonucuna göre TCK'nın 129. maddesinde düzenlenen haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmadan hüküm kurulması"* Y18.CD, 2016/9973 E., 2018/7897 K., 23.05.2018 T. Karar için bkz. KARACAN Abdullah Enes, Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçu (TCK m. 154), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 116 (dn. 363). Bir Ceza Genel Kurulu kararında da muhalefet şerhi olarak 4. Ceza Dairesi üyeleri *"Sanıkların atılı suçu işledikleri kabul edildiği takdirde ise; ... Şirketinin yetkilileri olan katılanların, sözleşmenin feshinden sonra, akdedilen sözleşme hükümlerine aykırı davranıp, şantiye sahasını EKGYO'na teslim etmeyerek, sanıkların isnat edilen suçu işlemelerine sebebiyet vermeleri nedeniyle, sanıklar hakkında TCK'nın 29. maddesi uyarınca haksız tahrik hükmünün uygulanması gerektiği"* görüşüyle karşı oy kullanmışlardır (Bkz. YCGK, 2017/1015 E., 2017/498 K., 28.11.2017 T.). Bir Yargı-

yere tecavüz suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağının gözetilmemesinin kanuna aykırı olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay'ın konu ile ilgili diğer bir kararında ise hakkı olmayan yere tecavüz suçunda *"haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiğine ilişkin ve yerinde görülmeyen temyiz itirazının reddiyle hükmün onanmasına"* oybirliği ile hükmedildiği görülmektedir.[102] Bir Asliye Ceza Mahkemesi kararında da *"Katılanın aşamalarda; kira sözleşmesi devam ederken kendisini haber verilmeden alıp tarafından işyerine girilerek başkasına kiraya verildiği ve yararlanmasına engel olunduğunu, katılanın işyerinin işlettiği dönem içerisinde gerek sözleşmeye aykırı olarak gerekse yasalara aykırı olarak işyerinde konsomatris çalıştırdığı Bu sebeple işyerine Çine Belediyesince ceza tahakkuk ettirildiği, söz konusu cezanın sanık tarafından ödendiği, bu sebeple sanığın katılanın sözleşmeye aykırı hareket ettiğini düşünerek işyerinin anahtarını katılanın işçisi olan tanık A'dan alarak işyerini açtığı, ... sanığın katılanın kiraladığı iş yerine girerek ve sözleşmeye aykırı olarak süre dolmadan yerini anahtarını alıp başkasına kiraya vermek suretiyle hakkı olmayan yere tecavüz suçunu işlediği, her ne kadar sanık ve vekili müştekinin haksız hareketleri sebebiyle işyerine girdiğini iddia etmişlerse de bu durumun yasal yollardan çözülmesi gereken bir husus olup sanığın bu gerekliliği yerine getirmeyerek gerçekleştirdiği eylemlerde haksız tahrik hükümlerinin uygulanma koşulunun bulunmadığı, ayrıca sağlığın daha sonra da işyerini kiraya verdiği B'nin de iş yerinde yine aynı şekilde ruhsatsız konsomatris çalıştırdıktan sanığa haksız tahrik hükümleri uygulanmamıştır."* şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur.[103]

---

tay kararında yer alan itiraz nedenleri arasında da *"... sanık R'nin kendi arazisinden çıkmayan sanıklar K ve S'ye duyduğu öfke ve kin duygusunu tatmin etmek amacıyla ateş etmesinin, meşru savunma sınırları içerisinde olmayıp haksız tahrik niteliğinde bulunduğunun kabulü gerekmektedir."* şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur (Bkz. Y4.CD, 2016/13736 E., 2016/12732 K., 23.09.2016 T.) Nihayetinde çalışmanın kapsamı dahilinde olmasa da söz konusu kararda *"eylemin sanığın kendisine ve arazisine yönelik saldırıyı orantılı olarak defetmek amacıyla meşru savunma koşulları kapsamında gerçekleştirildiği"* sonucuna ulaşıldığının belirtilmesinin gerektiği kanaatindeyiz.

[102] Kararın tamamı için bkz. *"Tanık ...'ın bozma sonraki anlatımı, oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir. Yapılan yargılamaya, dosya içeriğine, toplanıp karar yerinde gösterilen ve değerlendirilen delillere, oluşa ve mahkemenin soruşturma sonucunda oluşan inanç ve takdirine, suçun oluşumuna ve niteliğine uygun kabul ve uygulamasına, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye göre sanık müdafiinin sübuta, suç kastına, haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiğine ilişkin ve yerinde görülmeyen temyiz itirazının reddiyle hükmün ONANMASINA, 25.06.2018 gününde oybirliğiyle karar verildi."* Y8.CD, 2017/26242 E., 2018/7425 K., 25.06.2018 T.

[103] Çine Asliye Ceza Mahkemesi, 2014/18 E., 2015/175 K., 19.3.2015 T.

Mahkemenin kararında "*her ne kadar sanık ve vekili müştekinin haksız hareketleri sebebiyle işyerine girdiğini iddia etmişlerse de bu durumun yasal yollardan çözülmesi gereken bir husus olup sanığın bu gerekliliği yerine getirmeyerek gerçekleştirdiği eylemlerde haksız tahrik hükümlerinin uygulanma koşulunun bulunmadığı"* yönündeki değerlendirmesi kanaatimizce yerinde değildir. Haksız tahrikin şartları arasında hiddet veya şiddetli elem altında olan kişinin sorunu hukuk yoluyla çözmesini aramak yer almamaktadır. Mahkemenin bu gerekçesi kabul edilirse kimsenin hiddet veya şiddetli elem altında suç işlememesi, işlerse haksız tahrik indiriminden yararlanamayacağı kabulünü sonuçlamaktadır. Bu ise kanun koyucunun iradesine uymamaktadır. TCK'da hakkı olmayan yere tecavüz suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Bu kapsamda söz konusu suçta haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının kanuna aykırı olduğu yönündeki değerlendirme, haksız tahrikin genel olma özelliği dikkate alındığında yerinde değildir. Malvarlığına karşı bir suç olan hakkı olmayan yere tecavüz suçunun, sözleşme hükümlerinin yerine getirilmemesinin yaratacağı hiddet veya şiddetli elem tesiri altında işlenmesi mümkün olup haksız tahrik hükümleri uygulanabilecektir. Haksız tahrikin genel olma özelliğinden ayrılmayı gerektiren bir durum söz konusu değildir.

5. Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Bedelsiz Senedi Kullanma Suçunda Haksız Tahrik

Uygulamada güveni kötüye kullanma ve bu suçun özel bir görünüm olan bedelsiz senedi kullanma suçlarının haksız tahrik altında işlenip işlenemeyeceği hususu açık değildir. Güveni kötüye kullanma suçunda Yargıtay bazı kararlarında haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını belirtmiştir.[104] Ancak Yargıtay haksız tahrikin neden uygulanamayacağının gerekçesini belirtmemiştir. Bu suçun güveni kötüye kullanmanın özel bir şekli olduğu düşünüldüğünde bedelsiz senedi kullanma bakımından da haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı düşünülebilir.

---

[104] Y23.CD, 2015/2579 E., 2015/3692 K., 7.9.2015 T; Y15.CD, 2012/7353 E., 2014/1503 K., 29.1.2014 T. ELMALICA, s. 202; *"Suçun niteliği (hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma) ile olayın oluşuna göre uygulanma yeri olmayan TCK 29. maddesi uyarınca haksız tahrik hükmü uygulanarak cezadan indirim yapılması..."* Y23.CD, 2015/9502 E., 2016/9287 K., 02.11.2016 T. Aynı yönde bkz. Y23.CD, 2015/2579 E., 2015/3692 K., 07.09.2015 T.

Doktrinde bir görüşe[105] göre Yargıtay'ın güveni kötüye kullanma suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kanaati, güveni kötüye kullanma suçunun yalnızca yarar sağlama amacı ile işlenebileceği kabulüne dayanmaktadır.[106]

Kanunun ifadesine bakıldığında kanun koyucunun bu suçta özel olarak bir amaç yahut saik aramadığı görülmektedir.[107] Failin yararlanma amaç veya saiki olmadan zilyetliğe aykırı tasarrufta bulunması, bu tepki fiilini haksız bir fiile karşılık olarak işlemesi halinde haksız tahrik gündeme gelebilecektir. Örneğin alacağına karşılık rehin veren borçlunun rehin alana karşı haksız bir fiil gerçekleştirmesi ve bunu öğrenen rehin alanın rehin konusunu başkasına satması durumunda kızgınlık ruh hali sebebi ile haksız tahrik indiriminden yararlandırılması gerekmektedir.[108] Nitekim güveni kötüye kullanma suçunu haksız tahrik altına işlenmesi ile bu suçun tahrik etkisinde olmadan işlenmesi arasındaki farkın gözetilmesi gerekmektedir.[109]

Araştırmalarımız kapsamında bedelsiz senedi kullanma bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı ile ilgili Yargıtay kararına rastlamadık. Ancak bedelsiz senedi kullanma suçu bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel olan bir durum bulunmadığı kanaatindeyiz. Nitekim TCK m. 29'da *"suç işlemekten"* bahsettiği için tepki suçu olmaya elverişsiz olan suçlar dışında suçun yönelmiş bulunduğu hakkın önemi bulunmamaktadır.[110] Kanun koyucu haksız tahrik bakımından suç tipi özelinde bir değerlendirmede bulunmamıştır. Suçun malvarlığına karşı işlenen suçlardan olması da bu nedenle haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.[111] Haksız tahrike iliş-

---

105 ELMALICA, s. 202.

106 Bu görüşü savunan yazar, güveni kötüye kullanma suçunun yararlanma amacı ya da saiki içermediği ve bu kapsamda bu suçunun haksız tahrikle bağdaşabileceği kanaatindedir. Bkz. ELMALICA, s. 202.

107 MERAKLI, Serkan, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, Özel Sayı, 2013, ss. 1696-1697; Bu suçun *"yarar sağlama amacı"* olarak özel kastla işlenebileceği görüşü için bkz. BALCI, Umut, **Türk Hukukunda Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 78.

108 ÇINAR, Çağatay, **Türk Ceza Hukuku'nda Güveni Kötüye Kullanma Suçu**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 437-438.

109 ÇINAR, s. 484.

110 ALTUNTAŞ, s. 158-159.

111 ALTUNTAŞ, s. 159.

kin TCK m. 29 hükmü, bütün suçlar için uygulama kabiliyeti haiz olan genel bir düzenlemedir.[112] Bu kapsamda fail, haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli eleme dayalı psikolojik durumda bedelsiz kalmış senedi kullanmışsa bu durumda fail hakkında haksız tahrik indirimi uygulanabilmelidir.[113]

6. Dolandırıcılık Suçunda Haksız Tahrik

Doktrinde bir görüşe göre dolandırıcılık suçu, yapısı ve niteliği gereği haksız tahrik ile bağdaşmamaktadır.[114] Bu nedenle dolandırıcılık suçunda haksız tahrik indirimi uygulanamayacaktır. Diğer bir görüşe göre[115] ise haksız tahrik hükümlerinin genel olarak herkes bakımından uygulanabilme özelliği dolandırıcılık suçunun da haksız tahrik altında işlenebilmesini mümkün kılmaktadır. Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elem tesiri altında hileli davranışlarla birini aldatarak menfaat sağlayan kişinin kusurluluğu etkilenmiş sayılmalı ve kendisine TCK m. 29 uygulanmalıdır. Bunun için tahrik fiilinin dolandırıcılık suçunun mağduru tarafından mağduru tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak aldatılan kişi mağdurdan farklı olması, kişide hiddet veya şiddetli elem yaratan haksız bir fiilin malvarlığı zarara uğrayan mağdurdan kaynaklanmasına bağlıdır. Bu görüşte verilen örneğe göre gerçekte işlenmediği halde hırsızlık gerekçesi ile iş akdini sonlandıran işverene öfkelenen kişinin işverenin çırağını aldatarak işverenin zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlarsa haksız tahrikten faydalanabilmelidir. Ancak aldatılandan farklı birinin malvarlığı haksız fiile

---

[112] KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 359; OTACI, s. 31.

[113] Aynı yönde bk. ÜNAL, Ertuğrul, "**Kısmen veya Tamamen Bedelsiz Kalmış Senedi Kullanma Suçu (m. 156)", Malvarlığına Karşı Suçlar,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 196.

[114] OTACI, s. 31; ÖZCAN Nisa, Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 55, 115; CAN Esra Gül, Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 34; HONDU ACAR Esra, 5237 Sayılı TCK Kapsamında Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 130.

[115] EKİCİ ŞAHİN, ss. 412-413; Doktrinde *Agin*, dolandırıcılık suçunun haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında işlenmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. AGİN Nurşen Selen, Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu (TCK md.158/1-f), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 145; *Bilen* de uygulama ihtimali oldukça düşük olmakla birlikte, somut olayda TCK m. 29'un şartlarının gerçekleşmesi durumunda haksız tahrikin dolandırıcılık suçu açısından uygulanabileceğini belirtmiştir. BİLEN Mesut, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 196.

karşı tepki olarak zarara uğratılırsa haksız tahrik hükümleri uygulanmamalıdır.[116]

Kanaatimizce bir zarar suçu olan dolandırıcılık suçunun haksız fiile tepki olarak hiddet veya şiddetli elem altında işlenmesi mümkündür. Bu durumda da dolandırıcılık cezasında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp faile indirimli ceza verilmesi, haksız tahrik kurumunun niteliği ile de bağdaşmaktadır.

7. Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf Suçunda Haksız Tahrik

Doktrinde ve uygulamada bu suçun haksız tahrik altında işlenip işlenemeyeceği hususu açık değildir. Bu kapsamda haksız tahrikle ilgili değerlendirmede bulunabilmek için korunan hukuki değer ve manevi unsur üzerinden değerlendirme yapıldığında sonuca ulaşmak mümkün olacaktır.

Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf suçunda korunan hukuki değer malvarlığı hakkıdır.[117] Bu suçta manevi unsur ise suç konusu eşyanın kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş olduğunun, yükümlülüklerin yerine getirilmediğini, malik gibi tasarrufta bulunulduğunun bilinmesine yönelik kasttır.[118] Bu kapsamda haksız bir fiilin yarattığı hiddet veya şiddetli elem kapsamında kişinin tepki fiili niteliğindeki suçu tahrik edene karşı işlemesi gerekeceği için ve failin de eşyanın kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirildiğinin farkında olması gerekliliği gerçeği karşısında bu suçun haksız tahrik ile bağdaşmayacağı kanaatindeyiz. Nitekim fail suçla korunan hukuki değer olan malvarlığı hakkının kime ait olduğunu, suçun doğası gereği bilmemektedir. Kime ait olduğunu bilmediği mal üzerinde tahrik edeni zarara uğratmaya yönelik tepki fiilinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

8. Hileli ve Taksirli İflas Suçlarında Haksız Tahrik

İflas suçlarında iflas olgusunun gerçekleşmiş olması bir objektif cezalandırılabilme koşulu teşkil etmektedir. Failde hiddet veya şiddetli elem

---

[116] Bu hususa örnek olarak da banka çalışanının haksız bir fiiline tepki mahiyetinde bankanın zararına olarak dolandırıcılık suçunun işlenmesi hali verilmiş ve bu durumda haksız tahrikin gündeme gelemeyeceği yerinde olarak belirtilmiştir. Bkz. EKİCİ ŞAHİN, s. 413.

[117] KILIÇ, Ahmet, "Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf Suçu", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi,** C.3, S.2, 2018, s. 5.

[118] KILIÇ, s. 22.

duygusu uyandıran suç teşkil eden fiil, objektif cezalandırılabilme koşulu gerçekleşmediği için cezalandırılamasa dahi haksızlık niteliğini haiz olduğundan, buna tepki olarak işlenen suç kapsamında haksız tahrik hükümleri uygulanabilecektir.[119]

Hileli iflas suçunda manevi unsur kapsamında failin saik veya özel bir amaçla hareket etmesi aranmamıştır.[120] Bu nedenle bu suçlarda saik ve amaç ile tahrik hükümleri kapsamında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu suçlarla ilgili haksız tahrik hükümleri ile ilgili Yargıtay kararına da rastlanmamıştır. Ancak taksirli iflas suçunda taksirli suçlarda haksız tahrikin hükümlerinin uygulanabilirliği hususu doktrinde tartışmalıdır.

Taksirli olarak gerçekleştirilen fiiller de genel itibariyle haksızlık niteliği taşır; ancak objektif özen yükümlüğüne uygun olarak yapılan fiiller neticesinde faile veya başka bir kişiye ait bir konu zarara uğramış olsa dahi, fiilin haksızlığından söz edilemez.[121] Objektif özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla taksirle gerçekleştirilen haksızlık nedeniyle hiddet veya şiddetli elem tesiri altında suç işleyen kimse haksız tahrik indiriminden faydalanabilecektir.[122]

Doktrinde bir görüşe göre[123], haksız tahrik uygulaması kasten işlenen suçlarla sınırlandırılmıştır. Bu görüşe göre tepki fiilinin haksız fiili gerçekleştiren kişiye yönelmiş olması şartı taksirli suçlarda gündeme gelmez. Taksirli suçlar haksız tahrikin doğrudan reaksiyonunu teşkil etmedikleri için taksirli suçlar hiddet veya şiddetli elem etkisi ile değil, objektif özen yükümlülüğüne aykırılık yolu ile işlenebilir.[124] Yargıtay da bu görüş yönünde karar-

---

[119] KANGAL, s. 43; *"Örneğin, mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek (iletişim kurularak) işlenmesi gerekir (TCK md. 125/1,c.2). Bu koşul sağlanmadığı için cezalandırılamayan bir kişiye karşı, hakaret edilen kişi bir suç işlerse, haksız tahrik indiriminden yararlanır."* KANGAL, s. 43.

[120] IŞIKA, Sertaç, "Hileli İflas Suçu", **İÜHFM,** C.LXXI, S.1, s. 607-624, 2013, s. 618; Bu suçun özel kastla işlenmesi gerektiği görüşü için bkz. UYAR, Talih, "Taksiratlı (Taksirli) ve Hileli İflas", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, Özel Sayı, 2009, (941-972), s. 957.

[121] KANGAL, ss. 40-41; Aynı yönde bkz. BIKMAZ, s. 417.

[122] BİRTEK, s. 318; ÇADAK Abdulkadir, İrade Özgürlüğü Çerçevesinde Kusurluluğu Azaltan Bir Hal Olarak Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 54; Taksirli suçlarda faili haksız tahrik indiriminden yararlandırmamaktansa bu şart açısından taksirli suçlarda bir istisna teşkil ettiğini kabul etmenin daha yerinde olacağı görüşüne katıldığı çıkarımında bulunduğumuz görüş için bkz. DÖNMEZER/ERMAN, s. 598.

[123] KANGAL, s. 62.

[124] GÜRELLİ, Nevzat, "Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik", **İBD**, C.XXV, S.2, 1951, s. 339 (Aktaran: KANGAL, s. 62).

lar vermektedir.[125] Diğer görüşe göre ise haksız tahrik; suç teorisinde genel hükümlerde yer aldığından ve kasten işlenen suçlarla uygulaması sınırlanmadığından taksirli suçlar haksız bir fiil olarak değerlendirilmelidir. İlaveten haksız tahrik kurumunun temel felsefesinde failin psikolojik durumu esas alınmaktadır.[126] Kanaatimizce hiddet veya şiddetli elem kişiyi suç işlemeye iten bir saik olduğu için kişinin bu duygular altında kastının olmadığı, taksirle tepki fiili işlediğini savunmak yerinde değildir. Kastın arka planında yer alan hiddet veya şiddetli elem duygusu, taksirle haksız tahrikte bulunulmasına engel teşkil etmektedir.

Doktrinde bir görüş hileli iflas suçunda teorik olarak haksız tahrik hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir.[127] İlk bakışta kişinin alacaklısının haksız fiiline karşı tepki fiili olarak malvarlığını eksiltici nitelikte iflasına sebebiyet verecek biçimde hileli tasarruflarda bulunması olası ve mantıklı gözükmemektedir. Ancak failin halihazırda malvarlığının oldukça eksilmesi ve tahrikçinin alacağının da masa alacakları bakımından son sıralarda yer alması bakımından sırf tahrikçinin alacağını alamaması (kendisine iflas masasında sıra gelmemesi) amacıyla iflasına sebebiyet verecek şekilde hileli tasarruflarda bulunması durumunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi imkân dâhilinde görülebilir. Bu kapsamda kanaatimizce ancak çok sınırlı durumlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkündür.

9. Karşılıksız Yararlanma Suçunda Haksız Tahrik

Karşılıksız yararlanma suçunda haksız tahrik ile ilgili değerlendirmede bulunmadan önce bu suçla korunan hukuki değerin ortaya konması önem arz etmektedir. Bu suçla korunan hukuki değer ilk başta malvarlığı olmakla birlikte suçun konusunun zilyetliği üzerindeki haklar da koruma altındadır.[128] Bu suçta mağdur kimi zaman kendi hattından hukuka aykırı olarak enerji

---

[125] *"Oluş ve kabule göre; taksirli suçlarda tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı düşünülmeden, tahrik nedeniyle cezadan indirim yapılması suretiyle eksik ceza tayini bozmayı gerektirmiş ..."* Y1.CD, 2008/5346 E., 2008/7646 K., 01.12.2008 T. Bkz. KANGAL, s. 62; Aynı yönde bkz. YILMAZ, Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik, s. 180.

[126] Örneğin müşteri şoföre hakaret ettiği için hiddet veya şiddetli elem tesiri ile arabayı duvara çarpıp hakaret eden müşterinin de yaralanmasına sebep olması durumunda yaralanan müşteri kapsamında haksız tahrikten yararlanması mümkün görülmelidir. ÖNDER, Ceza Hukuku Dersleri, s. 347.

[127] YILMAZ, Zahit, **"Hileli İflas Suçu (m. 161)" Malvarlığına Karşı Suçlar (m. 141-169),** Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 281; ÖNDER, Ceza Hukuku Dersleri, s. 349.

[128] YILMAZ, Zahit/APİŞ, Özge, "Karşılıksız Yararlanma Suçu (TCK m. 163)", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.19, S.2, 2013, s. 1757.

transferi yapılan gerçek ya da tüzel kişi olabileceği gibi bizzat bu hizmeti sağlayan kurumun kendisi de olabilecektir.[129] Bu kapsamda gerçek kişi tarafından gerçekleştirilen haksız bir fiile tepki olarak karşılıksız yararlanma suçunun gerçekleşmesi ve haksız tahrik indiriminin uygulanması mümkündür. Ancak tüzel kişinin mallarına karşı işlenen tepki fiili bakımından haksız tahrik hükümleri uygulanmayacaktır. İhlal edilen değer ile etki-tepki ilişkisi söz konusu olamayacağı ve haksız fiil ile tepki fiili arası, tepkinin yöneldiği taraf bakımından mantıki bir ilişki bulunmadığından tüzel kişinin malvarlığına karşı karşılıksız yararlanma suçu işlenmesi halinde haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı kanaatindeyiz.

10. Şirket veya Kooperatifler Hakkında Yanlış Bilgi Suçunda Haksız Tahrik

TCK m. 164'te *"Bir şirket veya kooperatifin kurucu, ortak, idareci, müdür veya temsilcileri veya yönetim veya denetim kurulu üyeleri veya tasfiye memuru sıfatını taşıyanlar, kamuya yaptıkları beyanlarda veya genel kurula sundukları raporlarda veya önerilerde ilgililerin zarara uğramasına neden olabilecek nitelikte gerçeğe aykırı önemli bilgiler verecek veya verdirtecek olurlarsa..."* şeklinde düzenlenen söz konusu suç, uygulamada nadir görülen bir suç tipi olduğundan ceza hukuku alanında bu konuyu ele alan pek az çalışma bulunmaktadır[130] ve bu kapsamda da haksız tahrik incelemesinde bulunulmamıştır.

Söz konusu suçta herhangi bir saik veya amaçla hareket edilmesi aranmamaktadır.[131] Bu kapsamda saik ve haksız tahrik ilişkisi bağlamında incelemede bulunulması gerekmemektedir. Nihayetinde ise bu suçun haksız tahrikle bağdaşmayan bir yönünün bulunmadığı kanaatindeyiz. Örneğin haksız bir biçimde, şirket ortağının şirket hisselerinin satın almasında rüçhan hakkının kullandırılmaması durumunda failin şirketi zarara uğramasına neden olacak biçimde gerçeğe aykırı bilgi vermesi halinde haksız tahrik hükümlerinin gündeme geleceği düşünülebilir. Ancak failde hiddet veya şiddetli elem uyandıran haksız fiilin şirket tüzel kişiliğinden kaynaklanması durumunda tüzel kişiler ceza hukuku anlamında bir harekette bulunamayacağı

---

[129] YILMAZ/APİŞ, s. 1757.

[130] CANPOLAT, Can, "Ekonomik Suçluluk Bağlamında Şirket veya Kooperatifler Hakkında Yanlış Bilgi - Verme - Suçu (TCK m.164)", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.27, S.1, 2021, s. 155.

[131] CANPOLAT, s. 177.

görüşü kabul edildiğinde haksız tahrikten söz edilemeyecektir. Şirket tüzel kişiliğinin hukuka aykırı da olsa aldığı karar failde hiddet veya şiddetli elem uyandırıyorsa tüzel kişi ceza hukuku anlamında haksız bir fiilde bulunamayacağı için haksız tahrik gündeme gelmeyecektir. Kanaatimizce kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinin ceza hukuku anlamında harekette bulunamayacağı görüşü yerinde olsa da tahrik fiilinin ceza hukuku veya özel hukuk bakımından haksız bir fiil olması aranmamakta, bu fiilin genel olarak haksız olması yeterlidir. Bu kapsamda da verilen örnekte şirket tüzel kişiliğinin aldığı haksız karar ceza hukuku anlamında hareket teşkil etmese de (*amaca dönük olmasa da*) hukuka aykırı olduğu ölçüde failde hiddet veya şiddetli elem uyandırıyorsa tepki fiili olarak işlenebilecektir. Tüzel kişi tarafından verilen haksız karara karşı tepki fiilinde bulunulması bakımından ihlal edilen değer ile tepki fiili arasında etki-tepki ilişkisi bu suç tipinde mantıki bir bağa dayanmaktadır. Nitekim bu suçta mala zarar verme ve karşılıksız yararlanma suçlarında olduğu gibi tüzel kişi adına haksız kararı veren gerçek kişiye tepki fiilinin yöneltilmesi hali mümkün değildir. Özellikle anonim şirket ve kooperatif tüzel kişiliği, ortakların kişiliğinden tamamen bağımsız bir yapıda ve tek bir irade olarak karar almaktadır. Bu haksız karara karşı en güçlü tepki ise şirket ve kooperatif hakkında yanlış bilgi vermek olacaktır. Bu nedenle bu suçta haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğu kanaatindeyiz.

11. Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi ve Bilgi Vermeme Suçlarında Haksız Tahrik

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile ilgili monografik eserler incelendiğinde bu suçun haksız tahrik altında işlenmesi ile ilgili bir değerlendirmeye ve Yargıtay kararına rastlanmamıştır.

Bilgi vermeme suçu bakımından doktrinde bir görüşe göre[132] bilgi vermeme suçunda korunan hukuki değer, malvarlığı ve adliye ilişkin menfaatleri içeren karma bir yapıya sahiptir. Bu görüşe göre bilgi vermeme suçunda korunan hukuki değerin karma yapısı, kusurluluğu azaltan bir neden olarak haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmektedir. Bu kapsamda failin, malı elinden rızası hilafına çıkan önceki zilyet tarafından haksız bir fiil gerçekleştirilmesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi bakımından haksız tahrik teşkil etmemelidir. Buna örnek olarak failin suç

[132] GİYİK, Abdülbaki, "Bilgi Vermeme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi,** C.16, S.45, 2021, s. 145.

eşyasının sahibi tarafından hakarete uğraması, failin hakarete uğramasının ardından kendisine hakaret eden kişinin eşyanın sahibi olduğunu öğrenip gerekli bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde haksız tahrik hükümleri uygulanmamalıdır. Bu görüşün temelinde bilgi vermeme suçunun malvarlığına ilişkin değerleri korumasının yanı sıra adliyeye karşı menfaatlerin de korunduğu fikri yatmaktadır.

Bilgi vermeme suçu salt ihmali bir suç olsa da haksız tahrik hükümlerinin teoride uygulanabilmesine engel bulunmamaktadır. Nitekim tepki fiili icrai nitelikte olabileceği gibi ihmali nitelikte de olabilecektir.[133]

Suçun konusunun zarara veya zarar tehlikesine uğratılmasından etkilenen taraf bilgi vermeme suçunda ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda hem eşyanın sahibi hem de adliyedir;[134] ancak korunan hukuki değerin adliyenin işleyişi, güvenilirliği ve saygınlığı ile daha çok irtibat halinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu suçlarda tepki fiilinin yöneldiği taraf adliye olacağı ve adliyeye karşı tepki fiilinde bulunulması doğal olarak imkan dahilinde olmadığı için bu suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Korunan hukuki değer temelinde tahrik edici haksız fiil gerçek kişilerden kaynaklansa bile adliyeden de tahrik edici fiilin kaynaklanması gerekecektir. Ancak devlet tüzel kişiliğinin bir yansıması olan adliyeden kaynaklanan bir haksız fiilden söz edilemeyecektir.[135] Nitekim adliye, hatalı kararlar verse de Türk Milleti adına işlev görmektedir. Türk Milleti adına karar veren mahkemenin (T.C. Anayasası m. 9[136]) haksız kararına karşı adliyeye karşı bilgi vermeme ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçları işlenemeyecektir.

SONUÇ

Malvarlığına karşı suçların haksız tahrik altında işlenip işlenemeyeceği hususu uygulamada ve doktrinde kesin kanıya varılmış bir konu değildir. Çoğunlukla doktrin ve uygulamada malvarlığına karşı suçların haksız tahrik

---

133 AYDIN, s. 231.

134 CEBRE Ayvaz, Suç Eşyasının Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 42.

135 Bu hususta ayrıntılı bilgi için mala zarar verme suçunda suçtan zarar görenin kamu kurumu olması halinde haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağına ilişkin "Mala Zarar Verme Mala Zarar Verme ve İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme Suçlarında Haksız Tahrik" başlığı incelenmelidir.

136 *"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."*

altında işlenemeyeceği savunulmaktadır. Bu kabulün arkasında ise malvarlığına karşı suçların yararlanmaya ilişkin saik veya amaçla işlenebildiği hususu yatmaktadır. Kısaca manevi unsur ve haksız tahrik ilişkisi üzerinden değerlendirmede bulunulmaktadır.

Saik/amaç ile tahrik ilişkisi genel olarak kan gütme ve töre saiki ile öldürme suçlarında madde gerekçesi, doktrin ve Yargıtay kararlarında önemli ölçüde işlenmiştir. Saik veya amacın suçun düzenlendiği maddede ayrıca arandığı suçlarda haksız tahrikin gündeme gelemeyeceği, bir duygunun hem cezada artırım hem de indirim nedeni teşkil edemeyeceği savunulmuştur. Hiddet veya şiddetli elem olarak kişiyi suç işlemeye iten bu saikin kan gütme ve töre saiki ile bağdaşması hem gerekçede hem de gerekçeyi esas alan Yargıtay kararlarında genel ölçüde mümkün görülmemiştir. Ancak haksız tahrikin genel olma özelliği, niteliği elverdiği ölçüde tüm suçlarda uygulanabilir özelliği göz önünde bulundurulduğunda saik veya amaç içeren suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel bulunmamaktadır. Bir suçta iki saik/amaç temelinde haksız tahrikin indirim nedeni olarak uygulanamayacağı kabulü bir varsayıma dayanmakta, makul bir gerekçe içermemektedir. Kişileri suç işlemeye iten itkilerin, duyguların, saiklerin birbiri ile ilişkisi kişisel düşüncelere dayanamaz. Etiyoloji üzerinden bilimsel değerlendirmede bulunulduğunda kişiyi suç işlemeye iten bir itki olan hiddet veya şiddetli elem duygusu ile intikam duygusu, namus saiki, töre saiki, yararlanma amacının bir arada bulunmasını engelleyen bir neden sonuç ilişkisi kurulamamaktadır. Buradan hareketle de malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik hükümlerinin, suçun yapısı ve doğası elverdiği ölçüde uygulanabileceği sonucu doğmaktadır.

Malvarlığına karşı suçlarda haksız tahrik uygulaması incelenirken tüzel kişilerin malvarlığına karşı işlenen tepki suçlarında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı hususu önem arz etmektedir. Doktrinde genel olarak tüzel kişilerin ceza hukuku anlamında hareket yeteneklerinin olmadığı görüşü üzerinden haksız tahrik mümkün görülmemektedir. Ancak kanun ifadesinde haksız bir fiilden söz edildiği için tahrik fiilinin özel hukuk veya ceza hukuku anlamında hareket etmesi aranmamakta, toplumsal normlar temelinde haksız bir fiil aranmaktadır. Burada da etki-tepki ilişkisi, karşılılık, tepki fiili ile haksız fiil arasında mantıki bağ bulunması gibi argümanlar kullanılarak her bir suç özelinde tüzel kişilerin malvarlığına karşı haksız tahrik altında tepki fiili işlenip işlenemeyeceği ve haksız tahrik indiriminin uygulanıp uygulanamayacağı araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

AGİN Nurşen Selen, Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu (TCK md.158/1-f), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

AKBULUT, Berrin, "Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)", **Adalet Dergisi,** C.65, S.2, 2020, ss. 99-165.

AKDAĞ Hale, **Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran ve Azaltan Nedenler,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

AKSÜT Ertekin, "Kullanma Hırsızlığı ve Zorunluluk Hali", **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.5, S.9, 2015, ss. 219-240.

ALTUĞ Şahin, "Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi,** C.9, S.17, 2021, ss. 1-44.

ALTUNTAŞ Şeyda, **Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

ARSLANTÜRK Mustafa, **İcrasından İnfazına Bütün Yönleriyle Yağma Suçu,** 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2018.

ASLAN Göksel, **Dolandırıcılık, Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları,** Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 14. Baskı, Ankara, 2020.

AYDIN Devrim, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.54, S.1, 2004, ss. 225-254.

BAĞLAR Yunus Emre, "Kan Gütme Saiki ile Kasten Öldürme Suçu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,** C.13, S.50, 2022, ss. 41-78.

BALCI Fidan/ÖZTÜRK Seyithan, **Hırsızlık Karşılıksız Yararlanma (Kaçak Elektrik, Su ve Doğalgaz Kullanımı) ve Yağma Suçları,** 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

BALCI Umut, **Türk Hukukunda Güveni Kötüye Kullanma Suçları,** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

BIKMAZ Raif, "Haksız Tahrik Kurumu Üzerine Bir İnceleme" **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.18, S.2, 2019, ss. 403-425.

BİLEN Mesut, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

BİRTEK Fatih, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

BOSTANCI Gülşah, **Ceza Hukukunda Haksız Tahrik,** Beta Yayınları, Aralık, 2013.

BOYRACI Ali, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Senedin Yağması Suçu,** On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2020.

CAN Esra Gül, Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

CANPOLAT Can, "Ekonomik Suçluluk Bağlamında Şirket veya Kooperatifler Hakkında Yanlış Bilgi - Verme - Suçu (TCK m.164)", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.27, S.1, 2021, ss. 154-187.

CARMICHAEL Stephanie/PIQUERO Alex R., "Sanctions, Perceived Anger, and Criminal Offending", **Journal of Quantitative Criminology,** C.20, S.4, 2004, ss. 371-393.

CEBRE Ayvaz, Suç Eşyasının Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt: 1,** 5. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2021.

ÇADAK Abdulkadir, "Haksız Tahrikin Felsefi Temelleri", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.26, S.3, 2018, ss.185-238.

ÇADAK Abdulkadir, İrade Özgürlüğü Çerçevesinde Kusurluluğu Azaltan Bir Hal Olarak Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

ÇAKICI GERÇEK Leyla/BAFRA, Jale, "Kan Gütme Saiki ile İşlenen Adam Öldürme Suçu", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** C.5, S.1, 2005, ss. 1-29.

ÇAM Onur, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

ÇETİN İbrahim, **Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik,** Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

ÇINAR Çağatay, **Türk Ceza Hukuku'nda Güveni Kötüye Kullanma Suçu**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.

DEMİRBAŞ Timur, **Haksız Tahrik,** 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

DEMREN DÖNMEZ Burcu, "Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik", **İÜHFM**, C. LXXI, S.1, 2013, ss. 267-294.

DÖNMEZ Elif, "Kasten Öldürme Suçunun Eski Eşe Karşı İşlenmesi", **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, S.1, 2021, ss. 594-628.

DÖNMEZER Sulhi/ERMAN Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II,** 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2019.

DÖNMEZER, Sulhi, **Ceza Hukuku Özel Kısım - Kişilere ve Mala Karşı Cürümler,** Filiz Kitabevi, 12. Bası, İstanbul, 1947.

EKER KAZANCI Behiye, "Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.15, Özel S., 2013, ss.1309-1357.

EKİCİ ŞAHİN Meral, **Dolandırıcılık Suçu,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

ELMALICA Hasan, **Güveni Kötüye Kullanma Suçu,** Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.

ERDEM Mustafa Ruhan/TEZCAN Durmuş/ÖNOK, Rıfat Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** 19. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

EREM Faruk/DANIŞMAN Ahmet/ARTUK Mehmet Emin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 14. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara, 1997.

ESEN Sinan, **Malvarlığına Karşı Suçlar Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

GİYİK Abdülbaki, "Bilgi Vermeme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi**, C.16, S.45, 2021, ss.125-156.

GÖKCEN Ahmet/BALCI Murat/PAMUK Gülfem/İÇER Zafer/ÇAKIR Kerim/ÖZTÜRK Nurten/APİŞ Özge/ÜNAL Ertuğrul/GÜLTEKİN DİKEN Nil Melek/YILMAZ Zahit/ERDİN Selim/ŞENERDOĞAN Büşra, **Malvarlığına Karşı Suçlar,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

GÜROCAK İsmail, "Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme ve İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme Suçları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.24, S.94, 2011, ss. 149-186.

GÜRELLİ Nevzat, "Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik", **İBD,** C. XXV, S.2, 1951, ss. 331-343 (Aktarıldı).

HAFIZOĞULLARI Özen/ÖZEN, Muharrem, "Hırsızlık", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XII, S. 1-2, 2008, ss. 773-796.

HONDU ACAR Esra, 5237 Sayılı TCK Kapsamında Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

IŞIKA Sertaç, "Hileli İflas Suçu", **İÜHFM,** C. LXXI, S. 1, 2013, ss. 607-624.

KANGAL Zeynel, "Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.14, S.3-4, 2010, ss. 19-68.

KARACAN Abdullah Enes, Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçu (TCK m. 154), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

KILIÇ Ahmet, "Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf Suçu", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi,** C.3, S.2, 2018, ss. 1-35.

KILIÇ Burak, Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2020.

KLIMCZUK Andrzej, **Causes of Crime**, [in:] F.F. Wherry (ed.), The SAGE Encyclopedia of Economics and Society, SAGE Publications, Los Angeles 2015, ss. 308-311.

KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara, 2021.

KORKMAZ Esra Şule, **Türk Ceza Hukukunda Yağma Suçu**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

MALKOÇ İsmail, **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 1. Cilt,** Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2013.

MALKOÇ, İsmail, Açıklamalı **Türk Ceza Kanunu 2. Cilt**, Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2013.

MERAKLI Serkan, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, Özel Sayı, 2013, ss. 1657-1713.

MERAN Necati, **Hırsızlık - Yağma - Malvarlığına Karşı Suçlar,** 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013.

MOUSOURAKIS George, "Reason, Passıon and Self-Control: Understandıng the Moral Basis of the Provocation Defence", **R.D.U.S.,** S.38, 2007, ss. 215-232.

MUTLU Gülhan, Haksız Tahrikin Öldürme Suçları Bağlamında Uygulama Alanı ve Cezanın Belirlenmesine Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

OKUYUCU ERGÜN Güneş, "Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.19, S.2, 2013, ss. 1065-1086.

OTACI Cengiz, "Saikle Öldürme Suçlarında Haksız Tahrik Sorunu", **Terazi Hukuk Dergisi,** C.6, S.59, 2011, ss. 29-43.

ÖNDER Ayhan, **Ceza Hukuku Dersleri,** Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.

ÖNDER Ayhan, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar,** Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994.

ÖZALP Nabi, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

ÖZBEK Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler,** 16. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

ÖZCAN Nisa, Dolandırıcılık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

ÖZDEMİR Fatih/ÖNER ÖZKAN Bengi, "The Nature of Crime: Different Approaches Toward the Causes of the Criminal Act", **Nesne Psikoloji Dergisi (NPD),** C.5, S.11, 2017, ss. 345-361.

ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri**, Adalet Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, 2020.

ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, **Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt 1**, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2010.

PULAK Fırat, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kıbrıs, Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, 2016.

ŞEN Ersan/MALBELEĞİ Erkam, "Alacağın Tahsili Amaçlı Cebirde veya Tehditte (TCK m.150/1) Haksız Tahrik Uygulanır mı?", İnternet Makalesi (26.01.2021), https://sen.av.tr/tr/makale/alacagin-tahsili-amacli-cebirde-veya-tehditte-TCK-m-50/1-haksiz-tahrik-uygulanir-mi, Erişim Tarihi: 11.3.2022.

ŞEYHANLIOĞLU Mustafa Emrah, Hırsızlık Suçu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

TAŞDEMİR Nezahat, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

TATLILIOĞLU Kasım/KARACA Mehmet, "Öfke Olgusu Hakkında Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme", **International Journal of Social Science Studies,** C.6, S.6, 2013, ss. 1101-1123.

TOROSLU Nevzat/TOROSLU, Haluk, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 25. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019.

TÖNGÜR Ali Rıza/ÇETİNTÜRK Ekrem, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

UYAR Talih, "Taksiratlı (Taksirli) ve Hileli İflas", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.11, Özel Sayı, 2009, ss. 941-972.

ÜMİT ATILGAN Eylem**, Türkiye'deki İç Hukuk Kültürü Üzerine Sosyo-Hukukî Bir Araştırma,** Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

YERDELEN, Erdal, **Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması),** Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

YILMAZ Burak Kaan, Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

YILMAZ İrem, Kusurluluğu Etkileyen Bir Hal Olarak Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

YILMAZ Zahit/APİŞ Özge, "Karşılıksız Yararlanma Suçu (TCK m. 163)", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.19, S.2, 2013, ss. 1749 - 1780.

ZIMRING Franklin/HAWKINS Gordon., **Deterrence: The Legal Threat in Crime Control**, University of Chicago Press, Chicago, 1973 (Aktarıldı).

İnternet Kaynakları

https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/

https://www.turcademy.com/tr

Prof. Dr. Sirel KARAKAŞ Psikoloji Sözlüğü, https://www.psikolojisozlugu.com/urge-itki Erişim Tarihi: 10.11.2022.